

Kunnskapsgrunnlag for regionvekstavtaler

Vesterålen Regionråd

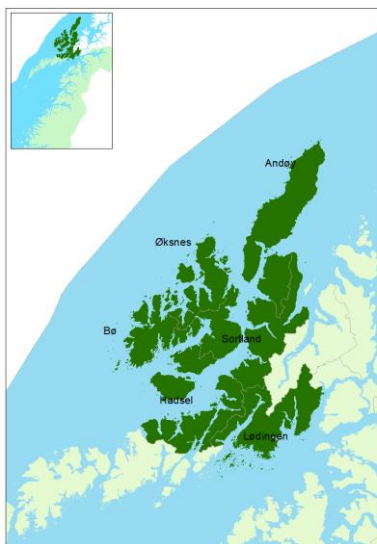

Foto: Bodø i Vinden

2020

Nordland
FYLKESKOMMUNE

Innhold

1. INNLEDNING	4
1.1. FN 17 Bærekraftmål	4
2. DEL 1 – REGIONALT FAKTAGRUNNLAG	6
2.1. Befolkning	6
2.1.1. Befolkningsantall	6
2.1.2. Befolkningsendringer	8
2.1.3. Befolkningsprognoser	9
2.1.4. Flytting	11
2.2. Arbeidsmarked	13
2.2.1. Sysselsetting, status og utvikling	13
2.2.2. Utdanningsnivå hos arbeidstakere	16
2.2.3. Nyetableringer	17
2.3. Regionmesterskapet – Indeks Nordland	19
2.4. Utdanning	20
2.4.1. Grunnskolepoeng	20
2.4.2. Fullført videregående opplæring i regionen	21
2.4.3. Tilbudsstruktur i regionen	22
2.5. Samferdsel	24
2.5.1. Havner og kaianlegg	24
2.5.2. Flypassasjerer	25
2.5.3. Trafikkulykker	26
2.6. Klima, miljø og planlegging	28
2.6.1. Klimautslipp	28
2.6.2. Omdisponering av areal	30
2.6.3. Husholdningsavfall	31
2.6.4. Energi	32
2.6.5. EL-biler og ladestasjoner	33

2.6.6.	Statlig sikret friluftsområder	35
2.6.7.	Planstatus	35
2.7.	Tannhelse	36
3.	DEL 2 - KORT BESKRIVELSE AV REGIONEN.....	37
3.1.	Nærings- og kompetansemiljø	37
3.2.	Utdanning.....	37
3.3.	Samferdsel.....	39
3.4.	Klima, miljø og planlegging	40
3.5.	Fylkeskommunal tilstedeværelse og tjenestetilbud	40
4.	DEL 3 – FORELØPIG ANALYSE	42
4.1.	Befolkning	42
4.2.	Næring og kompetanse.....	42
4.3.	Utdanning.....	43
4.4.	Samferdsel.....	43
4.5.	Klima, miljø og planlegging	44

---

1. INNLEDNING

Nordland fylkeskommune har et stort omfang av statistikk og analyser innenfor en rekke sektorområder. Som hovedregel forholder disse seg til kommunenivå og/eller fylkesnivå. Dette kunnskapsgrunnlaget er det første som er regionalisert etter ny regioninndeling med 6 interkommunale politiske råd i fylket.

Kunnskapsgrunnlaget er ikke altomfattende. Fylkeskommunen har i forberedelsen til første generasjon regionvekstavtale mellom de interkommunale politiske rådene og fylkesrådet i Nordland, tatt initiativ til å utarbeide regionale kunnskapsgrunnlag. Vi har valgt noen indikatorer knyttet til sentrale tjenesteområder som fylkeskommunen har ansvar for å følge opp, samt trekk ved den enkelte region som er viktig for den videre utvikling. Kunnskapsgrunnlaget er kvalitetssikret i samarbeid med de interkommunale politiske rådene. Kunnskapsgrunnlaget for hver region skal oppdateres jevnlig i samarbeid med det interkommunale politiske rådet. Gjennom dette arbeidet vil vi få en felles forståelse av hva som er gode indikatorer for status og utvikling i hver region.

Når det gjelder videregående utdanning vil det i 2020 vedtas en FT-sak om 4-årig tilbudsstruktur i videregående skoler. Her skal det også utarbeides et eget kunnskapsgrunnlag til saken. Når det gjelder samferdselsområdet, starter arbeidet med regional transportplan i 2020. For begge disse sakene vil det legges opp til god dialog med de interkommunale politiske rådene.

De regionale kunnskapsgrunnlagene er tredelt.

Del 1 er et faktagrunnlag som gir oversikt over statistikk knyttet til befolkning, arbeidsliv, utdanning, samferdsel klima og miljø og tannhelse. Det meste av den regionaliserte statistikken er levert av Kunnskapsparken i Bodø. Hålogalandsrådet omfatter her kommunene i Nordland, dvs. Evenes og Narvik.

Del 2 inneholder en kort beskrivelse av sentrale trekk ved regionen.

Del 3 Omtaler områder hvor samarbeidspartene ser det kan være behov for ekstra oppmerksomhet, eller hvor det kan være grunnlag for ytterligere styrking for å oppnå positiv utvikling i regionen.

De regionale kunnskapsgrunnlagene vil gjøres tilgjengelig gjennom sharepoint-løsninger, hvor også andre grunnlagsdokumenter som for eksempel kunnskapsgrunnlaget til 4-årig tilbudsstruktur i videregående skole, folkehelseundersøkelsen og godsstrømsanalysen, vil bli gjort lett tilgjengelig for samarbeidspartene og kommunene. Også «rådatafilene» til kunnskapsgrunnlaget vil legges i sharepoint og vil kunne benyttes av partene etter behov. Disse vil på noen områder være mer omfattende enn det som er tatt med i de ferdigstilte kunnskapsgrunnlagene.

1.1. FN 17 Bærekraftmål

Regionvekstavtalene skal bidra til å oppnå de 17 mål som FN har satt for bærekraftig utvikling frem til 2030. Avtalene skal styrke de tre dimensjonene knyttet til bærekraft: miljømessig-, sosial- og økonomisk bærekraft slik det framgår av figuren under.

Figur 1 Bærekraftdimensjonene

Under hvert delkapittel i del 1 av kunnskapsgrunnlaget vises det til hvilke av FNs 17 mål som i størst grad relaterer seg til temaet. Utviklingen over tid av de valgte indikatorene vil kunne fortelle oss om utviklingen for akkurat disse indikatorene bidrar til mer bærekraftig utvikling. Figuren under viser bærekraftmålene. I tillegg er det 169 delmål. Disse finnes det oversikt over her: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Figur 2 Bærekraftmål

2. DEL 1 – REGIONALT FAKTAGRUNNLAG

2.1. Befolkning

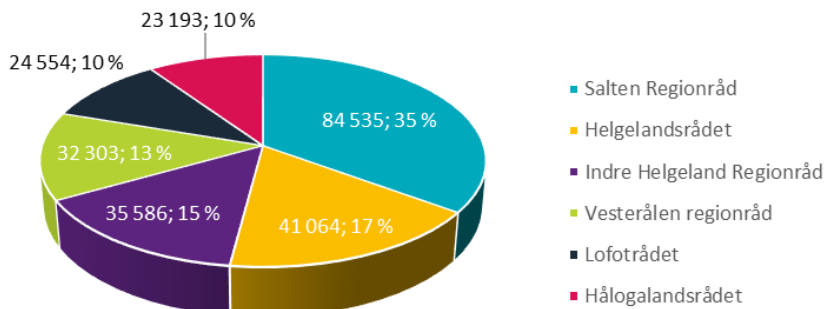

Figur 3 Bærekraftmål relatert til befolkning

2.1.1. Befolkningsantall

Nordland hadde 241 235 innbyggere ved årsskifte 2019/2020. Figur 4 viser befolkningen fordelt på de seks regionene i Nordland.

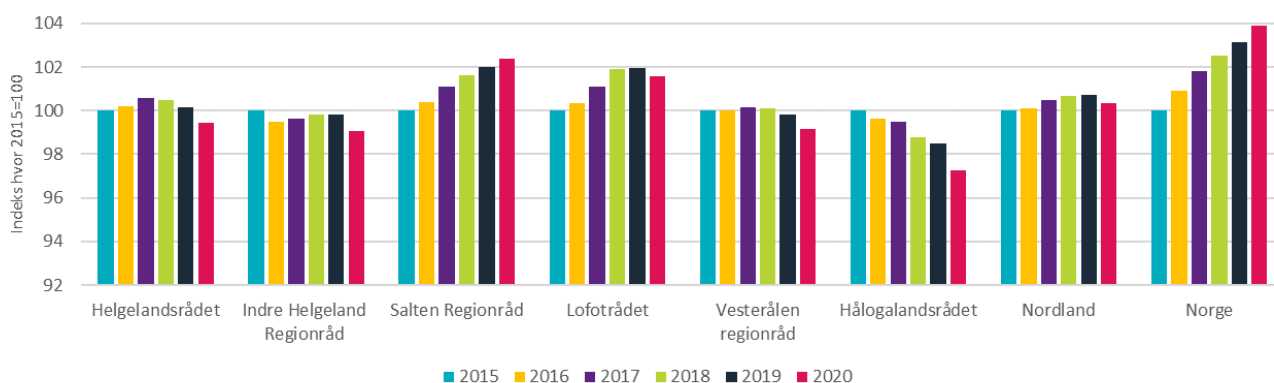
Befolkningen i regionene i Nordland 2020 (SSB)

Figur 4 Befolkningen i Nordland 1. januar 2020 (SSB)

Befolkningen i Nordland er fordelt med ca. 1/3 hver i nord-, midt- og sørfylket. I nordfylket er det 3 regioner, hvorav Vesterålen har 13,4 prosent av befolkningen i Nordland.

Befolkningsutviklingen fra 2015 til 2020 i Nordland (SSB)

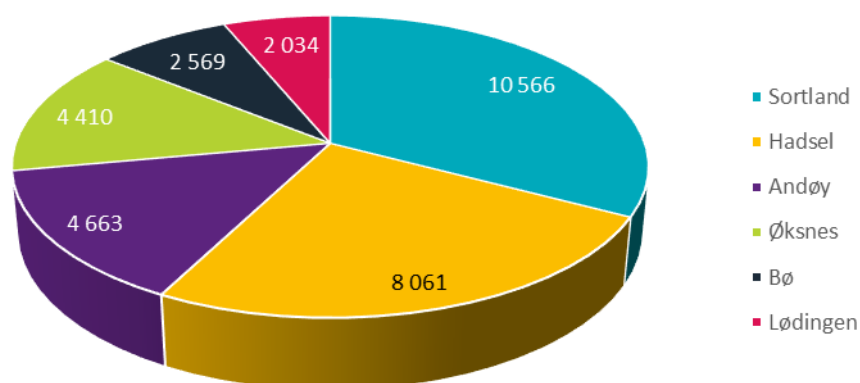
Figur 5 Befolkningsutviklingen i regionene i Nordland sammenlignet med fylket og Norge (SSB)

Figur 5 viser befolkningsutviklingen i regionene vist som en indeks hvor 2015=100. Veksten fra 2015 til 2020 var som følger i hver enkelt region:

- Helgelandsrådet -0,6 %
- Indre Helgeland Regionråd -0,9 %,
- Salten Regionråd 2,4 % (Uten Bodø er tallet for Salten -0,66%)
- Lofotrådet 1,6 %,
- Vesterålen regionråd -0,8 %
- Hålogalandsrådet -2,7 %
- Nordland 0,35 %
- Norge 3,9 %

Vesterålen Regionråd omfatter 6 kommuner. Antall innbyggere i de ulike kommunene som inngår i Vesterålen regionråd er illustrert i figur 6.

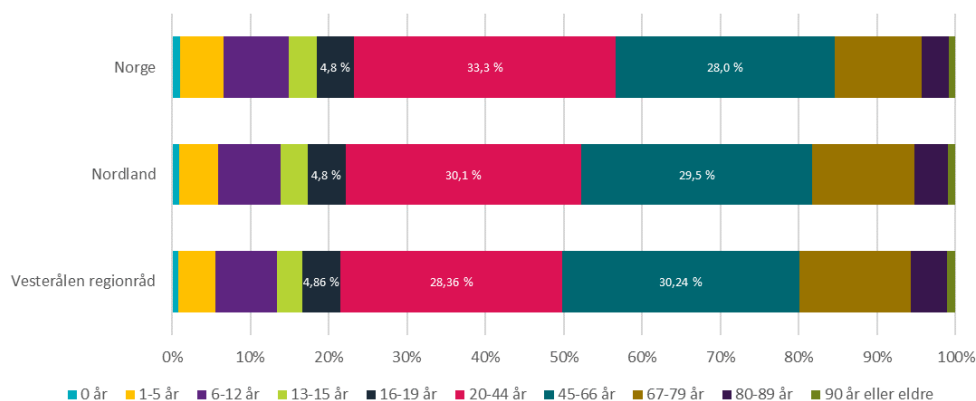
Befolkningen i Vesterålen regionråd, 2020 (SSB)

Figur 6 Befolkningen i Helgelandsrådet 2020 (SSB)

Figur 7 viser aldersstrukturen i befolkningen i Nordland per 1. januar 2020, altså hvor stor andel hver enkelt aldersgruppe utgjør av total befolkning i regionen. Det er også en sammenligning med Norge.

Aldersstrukturen i befolkningen, 2020 (SSB)

Figur 7 Aldersstrukturen i befolkningen fordelt på ulike aldersgrupper 2020 (SSB)

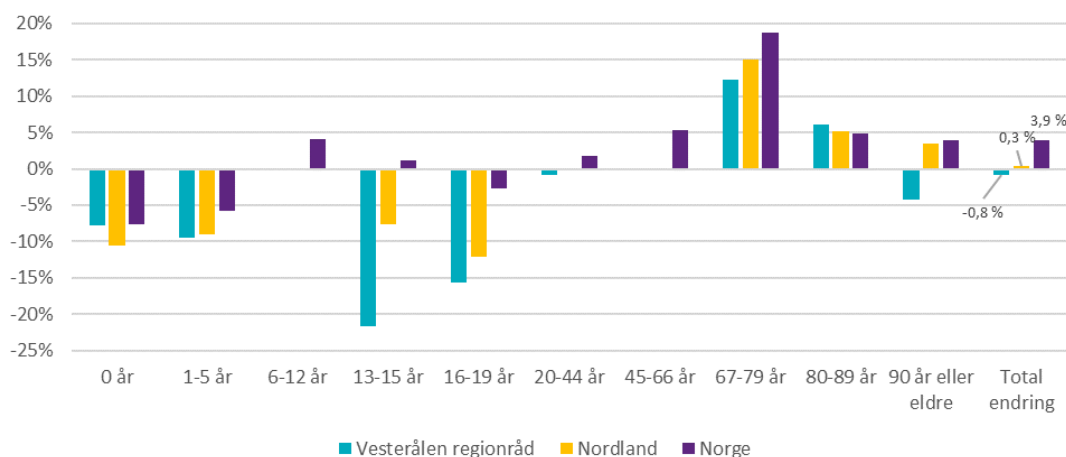
2.1.2. Befolkningsendringer

Sammenlignet med 2015 er det i dag 833 flere innbyggere i Nordland, men for Vesterålen regionråd er det blitt 276 færre innbyggere i samme periode. Tabell 1 og figur 8 viser prosentvis endring i perioden 2015 til 2020 for regionen sammenlignet med fylket som helhet og Norge fordelt på ulike aldersgrupper.

Endring befolkningen i Nordland 2015 - 2020. Prosentandel (SSB)	0 år	1-5 år	6-12 år	13-15 år	16-19 år	20-44 år	45-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år eller eldre	Total endring
Helgelandsrådet	-10,5 %	-11,0 %	0,6 %	-10,8 %	-9,4 %	-2,7 %	-1,0 %	14,4 %	6,6 %	10,4 %	-0,6 %
Indre Helgeland regionråd	-13,6 %	-13,4 %	-1,4 %	-6,1 %	-17,5 %	-1,4 %	0,4 %	10,4 %	7,4 %	4,9 %	-0,9 %
Salten regionråd	-13,8 %	-6,7 %	1,2 %	-4,0 %	-8,8 %	2,2 %	1,5 %	18,9 %	6,9 %	6,1 %	2,4 %
Lofotrådet	-5,4 %	-4,1 %	-2,4 %	-0,2 %	-13,2 %	2,7 %	-0,1 %	17,7 %	0,0 %	1,7 %	1,6 %
Vesterålen regionråd	-7,8 %	-9,5 %	-0,1 %	-21,6 %	-15,6 %	-0,9 %	-0,1 %	12,3 %	6,2 %	-4,3 %	-0,8 %
Hålogalandsrådet	-1,0 %	-11,7 %	-1,5 %	-2,8 %	-13,7 %	-4,5 %	-4,1 %	13,2 %	-1,1 %	-3,0 %	-2,7 %
Nordland	-10,5 %	-9,0 %	-0,1 %	-7,6 %	-12,1 %	-0,1 %	0,0 %	15,1 %	5,2 %	3,5 %	0,35 %
Norge	-7,7 %	-5,8 %	4,1 %	1,2 %	-2,8 %	1,7 %	5,4 %	18,8 %	4,8 %	4,0 %	3,9 %

Tabell 1 Befolkningsendringer i Nordland 2015 – 2020 (SSB)

Prosentvis endring i befolkningen fra 2015 til 2020 (SSB)

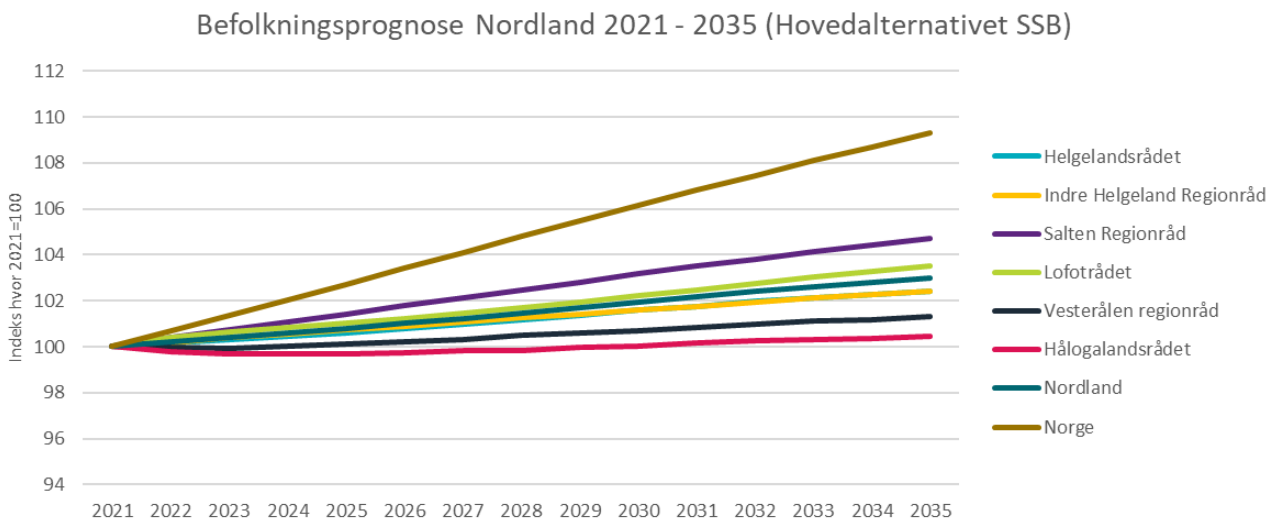
Figur 8 Befolkningsendring 2015 til 2020 (SSB)

Som figur 8 viser har Vesterålen hatt en nedgang i befolkningen på 0,8 prosent i perioden. Det har kun vært vekst i alderskategorien 67-79 år og 80-98 år.

2.1.3. Befolkningsprognoser

Befolkningsprognoser gir oss et bilde av hvordan det forventes at befolkningsutviklingen kan bli i årene fremover.

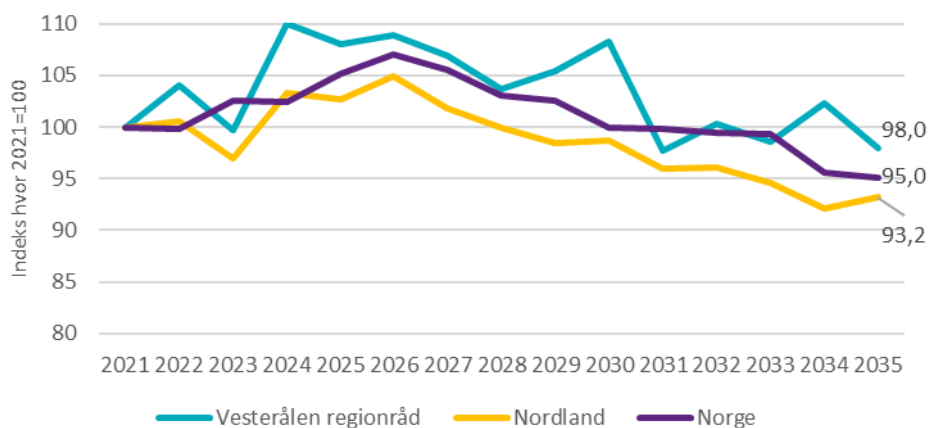
Figur 9 Befolkningsprognose Nordland 2021 – 2035 (Hovedalternativet SSB)

Figur 9 viser befolkningsprognosen for 2021 – 2035, altså forventet befolkningsvekst i hovedalternativet. Tallene for hver av regionene er som følger:

- Helgelandrådet 2,4 %
- Indre Helgeland Regionråd 2,4 %
- Salten regionråd 4,7 % (Salten uten Bodø har en vekst på -4,7 %)
- Lofotrådet 3,5 %
- Vesterålen regionråd 1,3 %
- Hålogalandrådet 0,5 %

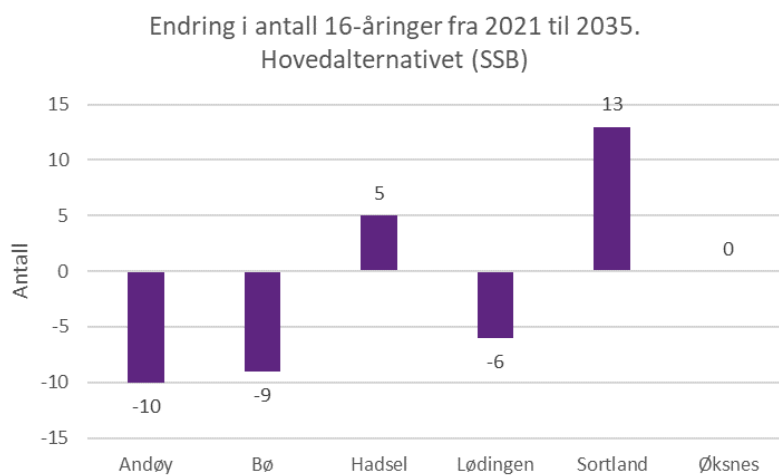
Utviklingen i antall 16-åringer gir et bilde av behovet for elevplasser i videregående opplæring. I figur 10 sammenlignes befolkningsprognosen for antall 16-åringer i Vesterålen for perioden 2021 til 2035 med hele Nordland fylke og landet som helhet. Figuren viser at det forventes en nedgang på 2 prosent (7 personer) i Vesterålen fra 2021 til 2035. Tilsvarende tall for Norge er en nedgang på 5 prosent, mens det for Nordland er en nedgang på 6,8 prosent.

Endring i antall 16-åringer. Indeks som viser utviklingen fra 2021 til 2035 (SSB)

Figur 10 Endring i antall 16-åringer fra 2021 til 2035 (Prognose: Hovedalternativet til SSB)

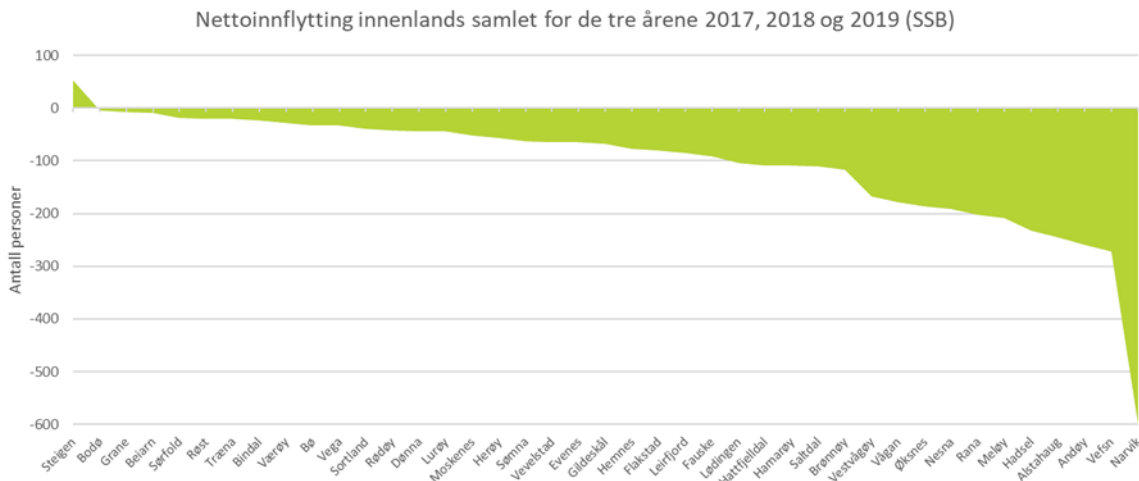
Det er betydelige forskjeller mellom kommunene i Vesterålen. Andøy, Bø og Lødingen har alle en nedgang, mens Hadsel og Sortland har en vekst i antall 16-åringer. For Øksnes er det ingen endring i prognosen. Endringene på kommunenivå er vist i figur 11.

Figur 11 Endringer i antall 16-åringer fra 2021 til 2035. Vesterålen regionråd. Hovedalternativet (SSB)

2.1.4. Flytting

En av de virkelig store utfordringene til svært mange av kommunene i Nordland er at det flytter flere innbyggere ut av enn det kommer tilflyttere, og spesielt er det mange unge som flytter ut. Figur 12 viser innenlands nettoinnflytting (innflytting innenlands minus utflytting innenlands) for hvert enkelt kommunene for de tre årene 2017, 2018 og 2019.

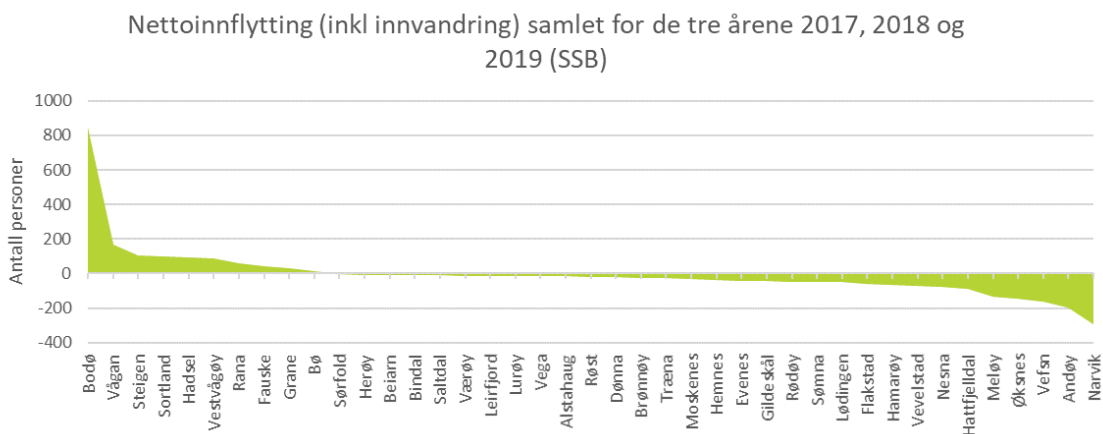

Figur 12 Innenlands nettoinnflytting i kommunene i Nordland for de tre årene 2017 – 2019 (SSB)

Blant kommunene som inngår i Vesterålen regionråd var nettoinnflyttingen innenlands som følger:

- Andøy - 260
- Hadsel - 233
- Øksnes - 187
- Lødingen - 105
- Sortland - 39
- Bø - 33

Uten innvandring hadde vi i Nordland en nettoinnflytting på -4314 personer samlet for årene 2017 – 2019. Nettoinnflytting inkludert innvandring er illustrert i neste figur. Nordland hadde en nettoinnflytting inkludert innvandring på -264 personer i samme periode. Dette viser hvilken betydning innvandringen har for å opprettholde befolkningstallet i Nordland.

Figur 13 Nettoinnflytting inkludert innvandring samlet for årene 2017 – 2019 (SSB)

Blant kommunene som inngår i Vesterålen regionråd var nettoinnflyttingen (inkludert innvandringen) som følger:

- Bø 16
- Hadsel 93
- Sortland 99
- Lødingen -51
- Øksnes - 143
- Andøy - 198

2.2.Arbeidsmarked

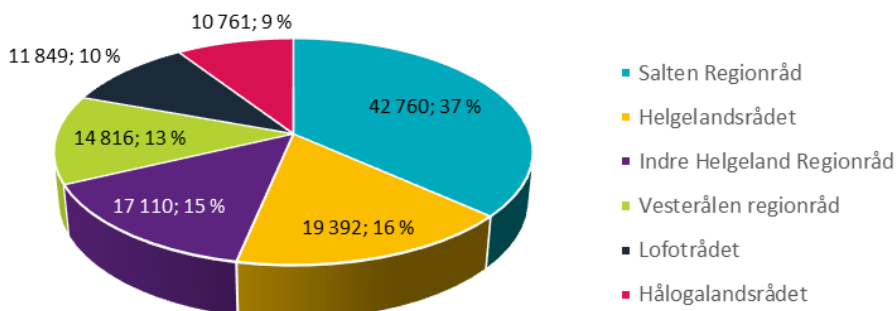

Figur 14 Bærekraftmål relatert til arbeidsmarkedet

2.2.1. Sysselsetting, status og utvikling

I 2019 var det 116 700 sysselsatte i Nordland, hvorav 12,7 prosent hadde sitt arbeidssted i Vesterålen. Figur 15 viser antall og andel sysselsatte i regionene i Nordland.

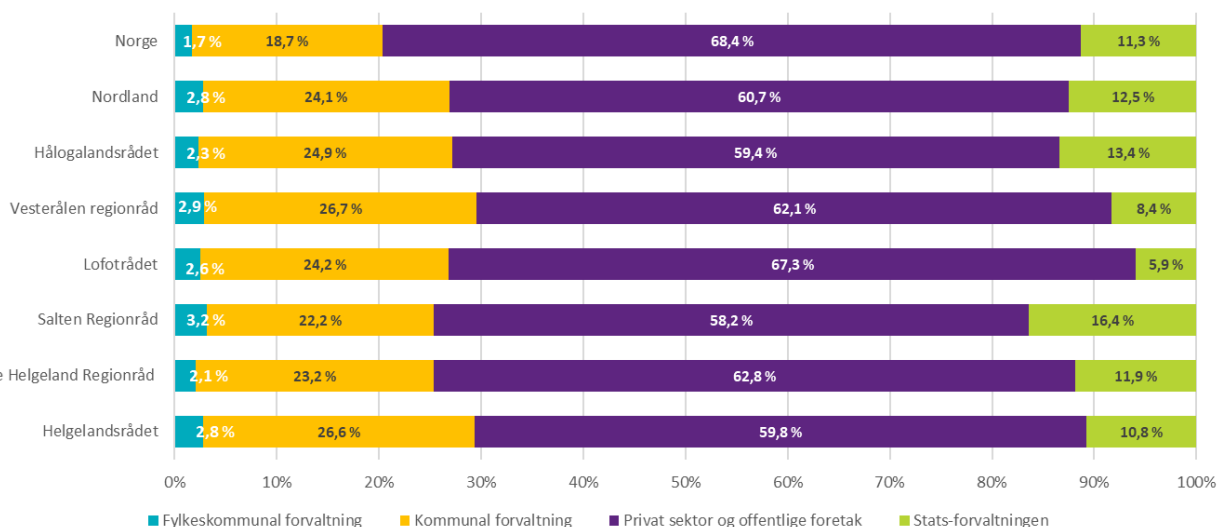
Sysselsetting per region 2019, etter arbeidssted (SSB)

Figur 15 Sysselsetting per region i Nordland 2019 etter arbeidssted (SSB)

Privat sektor (som også inkluderer offentlige foretak) utgjorde 60,7 prosent av all sysselsettingen i 2019 i Nordland. Tilsvarende andel for kommunal-, fylkeskommunal- og statlig forvaltning var henholdsvis 24,1 prosent, 2,8 prosent og 12,5 prosent. Sysselsettingsandelene per sektor og region er illustrert i figur 16, hvor det også gjøres en sammenligning med Nordland og landet som helhet. Figuren viser at Vesterålen har en lavere andel sysselsatte innenfor statlig sektor enn samlet for fylket og landet,

Andel sysselsatte i Nordland per sektor i 2019 etter arbeidssted (SSB)

Figur 16 Andel sysselsatte i Nordland per sektor i 2019, etter arbeidssted (SSB)

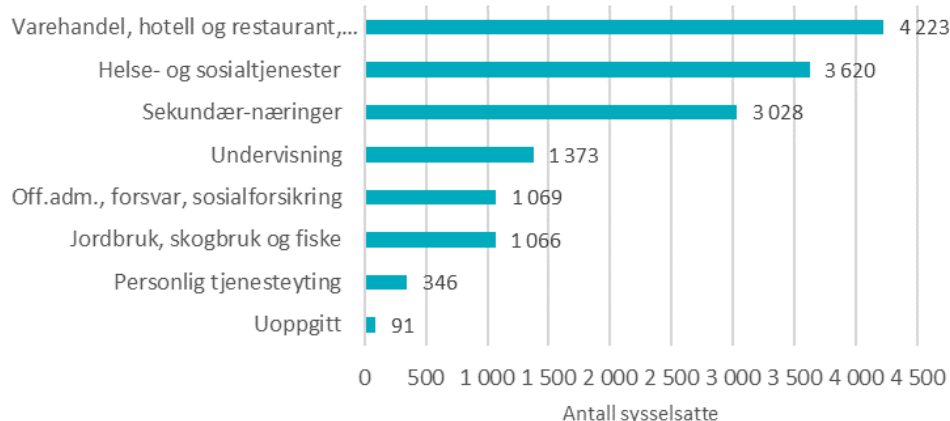
Tabell 2 viser prosentvis endring (jobbskaping) i sysselsettingen per sektor for årene 2015 – 2019. Nordland hadde en lavere sysselsetningsvekst (2,9 prosent) enn landet som helhet (4,4) i denne perioden. Innenfor fylkeskommunalforvaltning var det en betydelig nedgang i Nordland, mens det var en liten vekst i samme sektor i landet. Veksten i de andre sektorene er positive, men lavere enn gjennomsnittet for landet. Vesterålen hadde en høyere sysselsetningsvekst (3,5 prosent) enn gjennomsnittet for fylket. Det var innenfor privat sektor og kommunal forvaltning hvor Vesterålen hadde vekst i sysselsettingen i perioden fra 2015 til 2019.

Prosentvis endring i sysselsetting per sektor 2015 - 2019. Nordland. (SSB)	Fylkeskommunal forvaltning	Kommunal forvaltning	Privat sektor og offentlige foretak	Statsforvaltningen	Alle sektorer
Helgelandsrådet	0,6 %	2,2 %	3,1 %	-3,1 %	2,1 %
Indre Helgeland Regionråd	-13,8 %	-1,2 %	2,2 %	2,6 %	1,1 %
Salten Regionråd	-5,1 %	5,2 %	4,5 %	4,5 %	4,3 %
Lofotrådet	-8,4 %	3,5 %	6,8 %	3,1 %	5,4 %
Vesterålen regionråd	-3,2 %	3,5 %	5,3 %	-6,2 %	3,5 %
Hålogalandsrådet	-11,4 %	-0,1 %	-2,4 %	-1,4 %	-2,0 %
Nordland	-5,9 %	2,8 %	3,6 %	1,4 %	2,9 %
Norge	0,9 %	6,1 %	4,1 %	3,7 %	4,4 %

Tabell 2 Sysselsetningsendringer per sektor (SSB)

Figur 17 viser en fordeling av sysselsettingen på næringsgrupper i Vesterålen. Som figuren viser er det næringsgruppen som inkluderer varehandel, hotell og restaurant, samferdsel, finans., forretningsmessig tjenester og eiendom som er størst, hvor det er 4 223 sysselsatte. Helse- og sosialtjenester er den nest største sysselsetningsgruppen med 3 620 sysselsatte. Sekundærnæringer som inkluderer bergverk, vareproduserende industri, vann og kraftverk, bygg og anlegg sysselsatte 3 028 personer i Vesterålen i 2019. Innenfor undervisning er det 1 373 sysselsatte. Forsvar og annen offentlig administrasjon hadde 1 069 sysselsatt i Vesterålen i 2019. Innenfor primærnæringene er det 1 066 sysselsatte. Bedrifter som tilbyr personlig tjenesteyting sysselsatte 346 personer i Vesterålen i 2019.

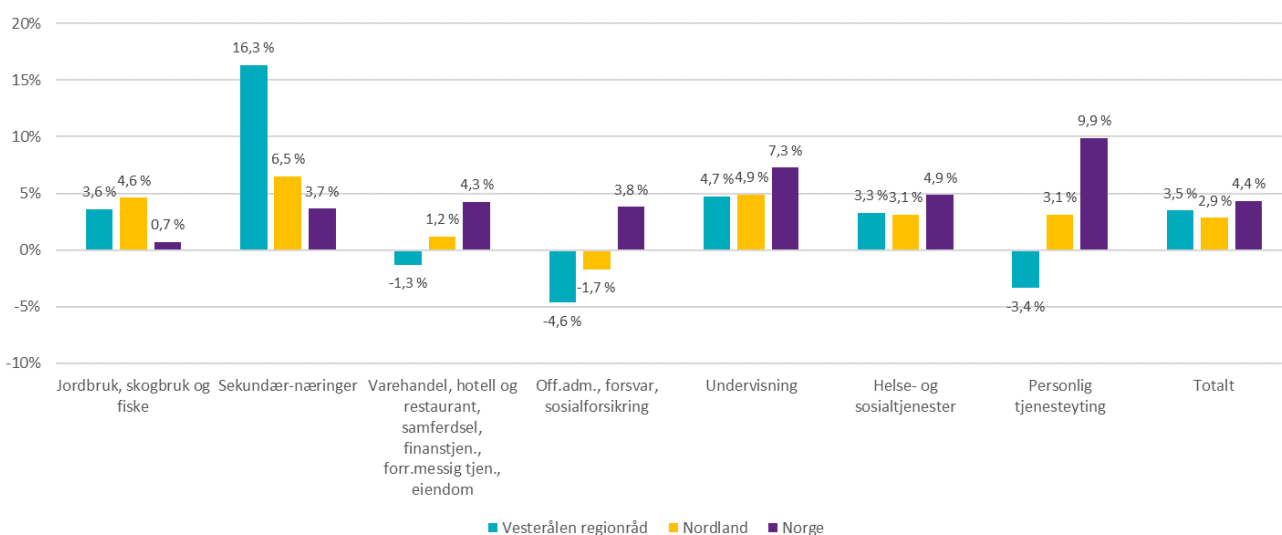
Sysseilsetting etter næring og arbeidssted Vesterålen regionråd 2019 (SSB)

Figur 17 Sysseilsetting etter næring og arbeidssted Vesterålen (SSB)

I figur 18 gis en oversikt over den prosentvise sysseilsettingsutviklingen (jobbskapingen) for de ulike næringene i Vesterålen sammenlignet med Nordland og Norge for perioden 2015 – 2019. Som figur 18 viser hadde Vesterålen en betydelig sysseilsettingsvekst innenfor sekundærnæringene¹, en høyere vekst enn for landet. Alle kommunene i Vesterålen hadde en vekst i sysseilsettingen innenfor sekundærnæringene i denne perioden. Figuren viser også at Vesterålen hadde en sysseilsettingsreduksjon innenfor forsvar/off.adm, personlig tjenesteyting og næringsgruppen som inkluderer varehandel/hotell/restaurant/samferdsel/finans/forr.tjenesteyting og eiendom.

Prosentvis endring antall sysselsatte etter næring 2015 -2019 (SSB)

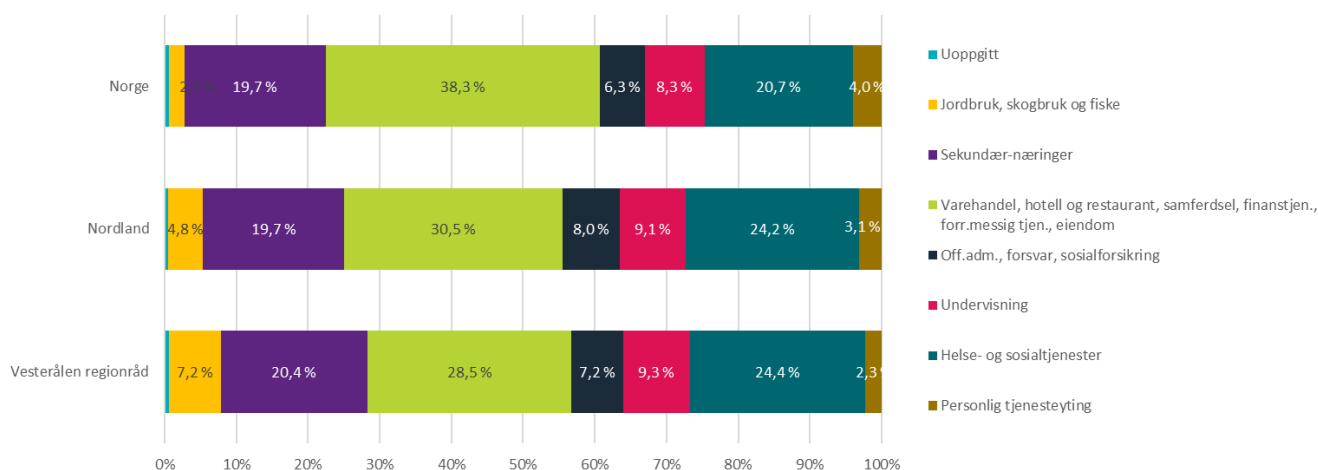

Figur 18 Prosentvis endring i antall sysselsatte etter næring og etter arbeidssted 2015 – 2019 (SSB)

Figur 19 viser en prosentvis fordeling av de sysselsatte på næring. I figuren sammenlignes andelene i Vesterålen med hele Nordland og Norge. Figuren viser at Vesterålen har en større andel sysselsatte innenfor primær- og sekundærnæringene enn Nordland og Norge. Figuren viser også at Vesterålen har en betydelig større andel sysselsatte innenfor helse- og sosialtjenester enn hva den nasjonale andelen er.

¹ Sekundærnæringer inkluderer bergverk, vareproduserende industri, vann og kraftverk, samt bygg og anlegg

Andel sysselsatte fordelt på næring etter arbeidssted, 2019 (SSB)

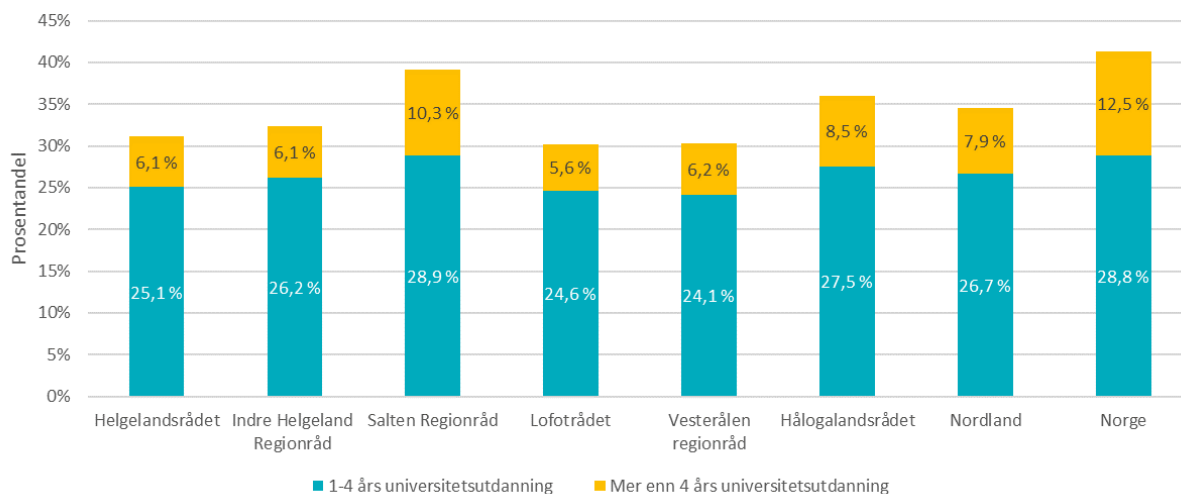

Figur 19 Andel sysselsatte fordelt på næring etter arbeidssted, 2019 (SSB)

2.2.2. Utdanningsnivå hos arbeidstakere

Det er en positiv sammenheng mellom høyere utdanningsnivå og størrelsen på verdiskaping. I Nordland har 34,6 prosent av de sysselsatte i aldersgruppen 20-66 år høyere utdanning. Tilsvarende tall for hele landet er 41,3 prosent. Selv om utdanningsnivået i Nordland øker år for år, både blant sysselsatte og i befolkningen generelt ligger andelen fremdeles et godt stykke bak landsgjennomsnittet. Figur 20 viser hvor stor andel av de sysselsatte i aldersgruppen 20-66 år i regionene som har høyere utdanning sammenlignet med Nordland og Norge.

Høgskole-/universitetsutdanning blant sysselsatte i aldersgruppen 20-66 år etter arbeidssted i regionene i Nordland, 2019 (SSB)

Figur 20 Høyere utdanning blant sysselsatte i Nordland, etter arbeidssted i aldersgruppen 20-66 år 2019 (SSB)

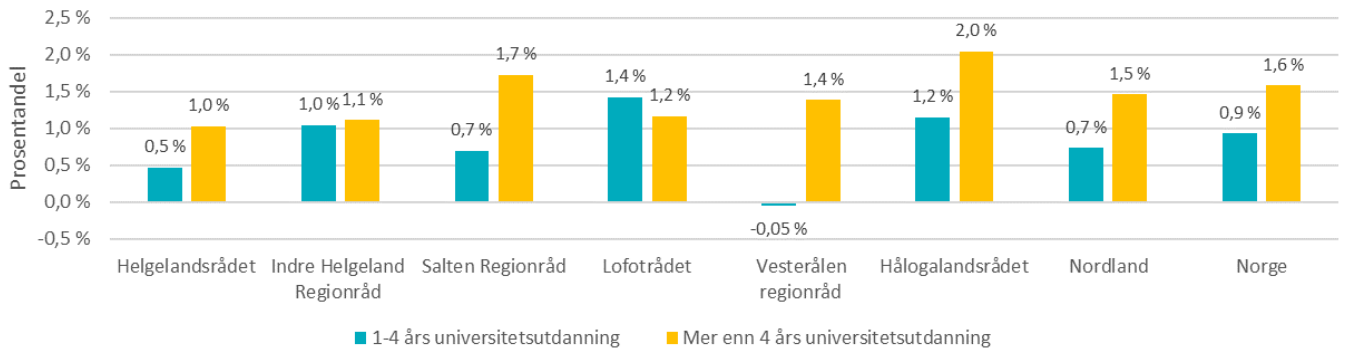
Lofoten og Vesterålen er regionene med lavest utdanningsnivå i Nordland blant sine sysselsatte. Forklaringsfaktorene til dette er flere, hvor næringssammensetningen i regionen kan være en. Som tidligere vist har Vesterålen en betydelig andel sysselsatte innenfor primær- og sekundærnæringer. Dette er næringer hvor utdanningsnivået generelt ligger lavere enn for andre næringer som for eksempel innenfor undervisning, helse og sosial.

Figur 21 viser en oversikt over endring (prosentandel) i utdanningsnivået blant de sysselsatte med arbeidssted i Nordland i årene 2015 – 2019. Siden 2015 har prosentandelen sysselsatte (20-66 år) med 1-4 års høyere

utdanning i Nordland økt med 0,7 prosent, mens andelen med mer enn 4 års utdanning har økt med 1,5 prosent. Tilsvarene tall for hele landet er litt høyere. I Vesterålen har prosentandelen sysselsatte (20-66 år) med 1-4 års høyere utdanning blitt redusert med 0,05 prosent, mens andelen sysselsatte med mer enn 4 års høyere utdanning har økt med 1,4 prosent.

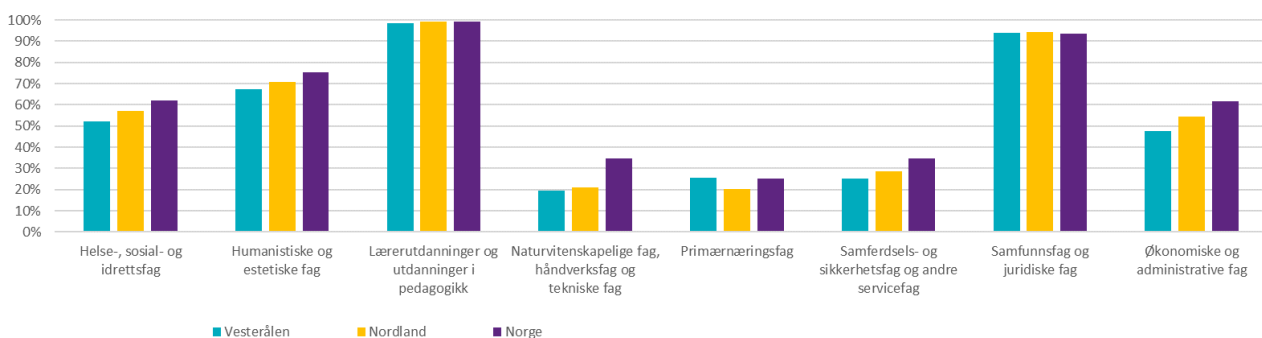
Endring i utdanningsnivået blant sysselsatte etter arbeidssted i Nordland i årene 2015-2019 (SSB)

Figur 21 Endring i utdanningsnivået blant sysselsatte etter arbeidssted i Nordland i årene 2015 - 2019

Figur 22 viser andel sysselsatte med høyere utdanning innenfor ulike fagfelt i Vesterålen sammenlignet med Nordland og hele landet.

Andel sysselsatte fordelt på fagfelt med høyere utdanning i 2019 (SSB)

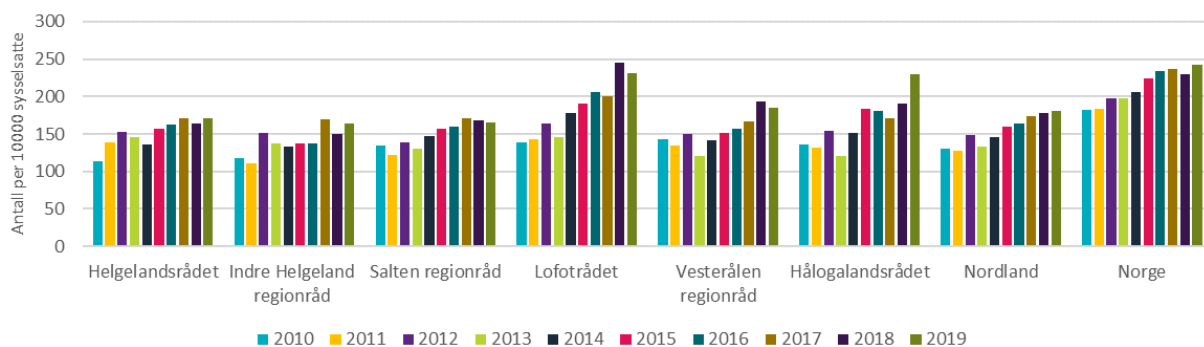

Figur 22 Andel sysselsatte fordelt på fagfelt med høyere utdanning (etter arbeidssted) i 2019 (SSB)

2.2.3. Nyetableringer

Nordland hadde 2 113 nyetableringer i 2019, som per 10 000 sysselsatte utgjør 181 nyetableringer. Figur 23 viser antall nyetableringer per 10 000 sysselsatte innenfor de ulike regionene i Nordland, og for Nordland totalt og Norge.

Antall nyetableringer per 10 000 sysselsatte

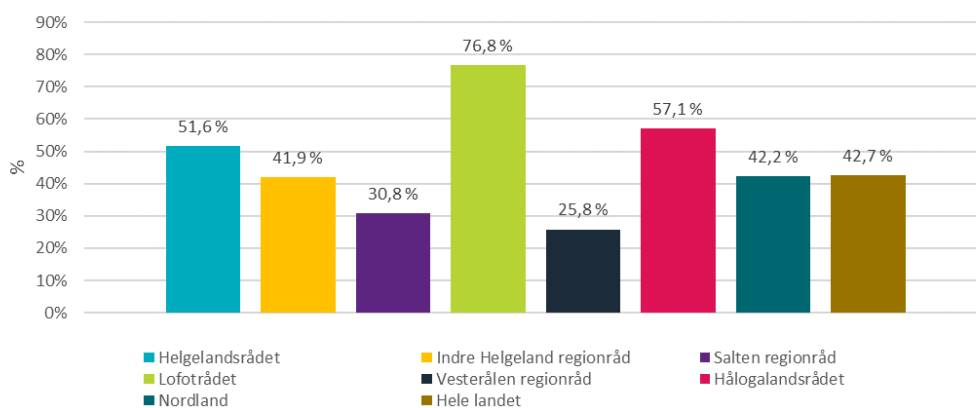
Figur 23 Antall nyetableringer per 10 000 sysselsatte

Det totale antall nyetableringer i 2019:

- Helgelandsrådet 332
- Indre Helgeland Regionråd 281
- Salten Regionråd 705
- Lofotrådet 274
- Vesterålen regionråd 273
- Hålogalandsrådet 248
- **Totalt for Nordland 2113**

I figur 24 gis en oversikt over prosentvis utvikling i antall nyetableringer i perioden 2010 til 2019. Vesterålen hadde en vekst på 25,8 prosent i antall nyetableringer, som er litt lavere enn for Nordland og Norge som hadde en vekst på henholdsvis 42,2 prosent og 42,7 prosent i samme periode.

Prosentvis utvikling i antall nyetableringer i perioden 2010 til 2019 (SSB)

Figur 24 Utvikling i antall nyetableringer i perioden 2010 til 2019 (SSB)

2.3. Regionmesterskapet – Indeks Nordland

Tabellen under er regionalisert etter inndelingen av interkommunale politiske råd/regionråd etter 1.januar 2020.

Region	2015*	2016*	2017*	2018	2019
Vesterålen Regionråd	6	6	5	6	6
Lofotrådet	2	3	2	2	1
Hålogalandsrådet	4	4	6	5	4
Salten Regionråd	1	2	2	1	1
Indre Helgeland Regionråd	4	5	4	4	4
Helgelandsrådet	2	1	1	2	3

Tabell 3 Rangering samlet for alle indikatorene (Indeks Nordland)

Rangering samlet for indikatorene vekst i omsetning siste 2 år, driftsmargin siste 2 år, verdiskaping siste 2 år, befolkningsvekst siste 5 år og vekst unge voksne siste 2 år.

*For årene 2015, 2016 og 2017 er ikke indikatoren for sysselsetting tatt med i denne oversikten. Bakgrunnen er at SSBs statistikker bygger på ny datakilde fra og med 2015. Tall før dette tidspunktet er dermed ikke direkte sammenlignbare. For sysselsetting ser man på utvikling de 3 siste årene.

Vesterålen Regionråd	2015	2016	2017	2018	2019
Vekst i omsetning siste 2 år	6	5	1	3	6
Driftsmargin siste 2 år	4	2	2	6	6
Verdiskaping siste 2 år	6	6	6	6	6
Befolkningsvekst siste 5 år	5	6	5	5	4
Vekst unge voksne siste 2 år	6	4	5	5	5
Vekst i sysselsetting siste 3 år				2	2

Tabell 4 Rangering indikatorer Vesterålen Regionråd

2.4. Utdanning

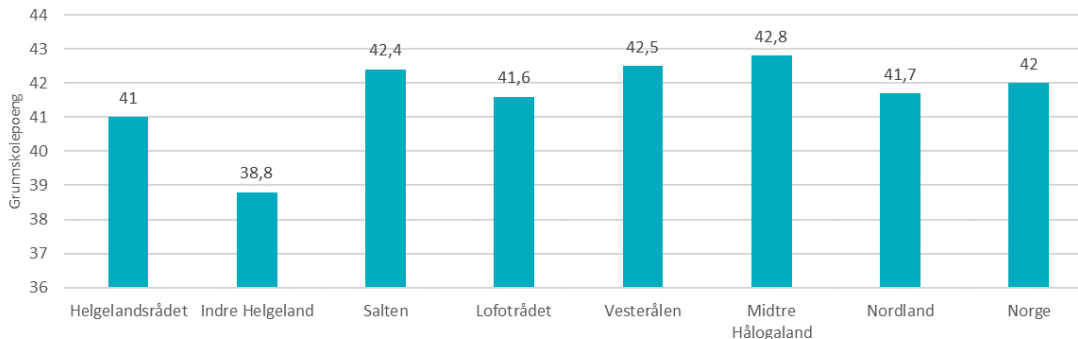

Figur 25 Bærekraftmål relatert til utdanning

2.4.1. Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng viser elevenes skoleresultat i ungdomsskolen.

Grunnskolepoeng 10 klasse 2018-19 = Vg1 2019-20

Figur 26 Grunnskolepoeng per region for elever i 10 klasse 2018–2019 (Kilde: Utdanningsdirektoratet/Skoleporten)

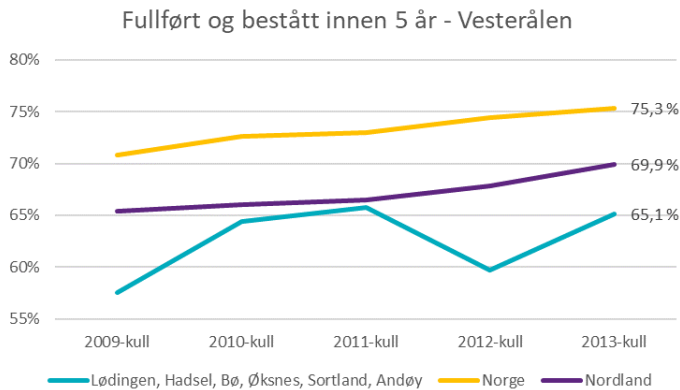
Tre regioner har grunnskolepoeng over nasjonalt snitt: Salten, Vesterålen og Nordland. Sistnevnte består stort sett av Narvik-elever og er den minste av regionene med under 200 i utvalget.

Kommune	Grunnskolepoeng 10 klasse 2018-19 = Vg1 2019-20	Antall elever 10 klasse
Andøy	42,3	41
Bø	39,1	25
Hadsel	42,1	82
Lødingen	42,9	16
Sortland	43,1	109
Øksnes	43,7	49
Vesterålen	42,5	322
Nordland	41,7	
Norge	42,0	

Tabell 5 Grunnskolepoeng per kommune for elever i 10 klasse 2018-2019 (Kilde: Utdanningsdepartementet/Skoleporten)

2.4.2. Fullført videregående opplæring i regionen

SSB publiserer gjennomføringstall for kommune grupper. Disse varierer en del i størrelse, slik at noen av de mindre folkerike områdene har en del tilfeldige svingninger fra år til år. Hovedinntrykket er imidlertid at gjennomføringsandelen går opp i de fleste kommune gruppene sett over flere år.

Figur 27 Fullført og bestått videregående opplæring innen fem år, utvikling og sammenlikning (SSB)

Litt over halvparten av fylkets kommuner hadde pr. november 2019 oppfylt ambisjonen til KS om å ta inn minst én lærling per 500 innbyggere. Vesterålen har 1 lærling pr. 613 innbyggere. Fordelingen pr. kommune fremgår av tabell 6:

Lærekontrakter	Kontrakter per nov 2019	Folketall 1. kvartal 2019	Måltall: minst 1 per 500
Andøy	8	4 748	1 per 593
Bø	0	2 607	0
Hadsel	17	8 079	1 per 475
Lødingen	1	2 062	1 per 2 062
Sortland	22	10 557	1 per 480
Øksnes	5	4 437	1 per 887
Vesterålen	53	32 490	1 per 613

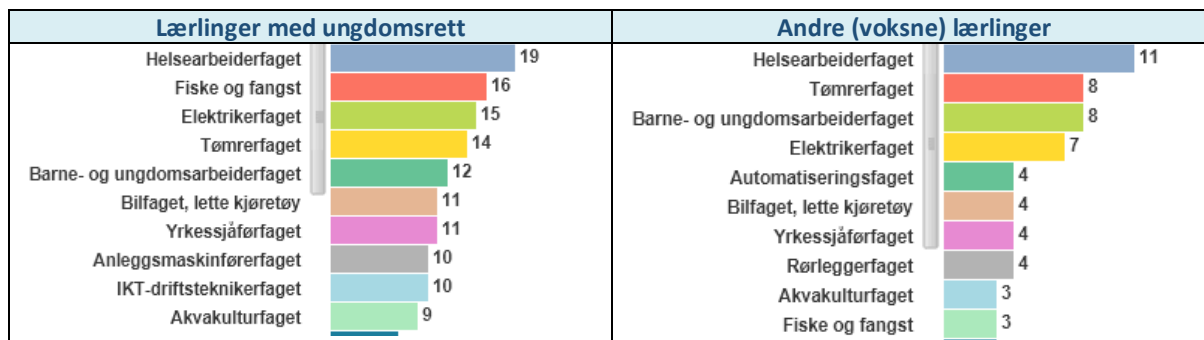
Tabell 6 Antall kommunale lærlinger per kommune i Vesterålen, tall fra november 2019 (Kilde: Vigo)

Tabell 7 viser totalt antall lærlinger i regionene: private, kommunale og statlige. De fleste lærlinger finnes i privat næringsliv.

Løpende lærekontrakter	Ungdomsrett	Andre	Totalt
Helgeland	247	174	421
Indre Helgeland	257	133	390
Salten	584	242	826
Lofoten	180	85	265
Vesterålen	220	89	309
Ofoten	133	57	190
Nordland	1 621	780	2 401

Tabell 7 Løpende lærekontrakter per region per 11 mai 2020 (Kilde: Vigo)

Fordelingen av lærekontrakter sier noe om hvilken kompetanser kommuner og næringsliv etterspør. I Vesterålen er fordelingen som følger:

Figur 28 Løpende lærekontrakter i Vesterålen regionråd, fag med flest lærlinger (Kilde: Vigo, juni 2020)

2.4.3. Tilbudsstruktur i regionen

Videregående opplæring for voksne ivaretas i stor grad av tilbud gjennom Nettskolen i Nordland – se <https://nettskolen.nfk.no> for fagoversikt og nærmere informasjon om tilbudene. Nettskolen har kontinuerlig inntak til de fleste tilbudene, noe som betyr at voksne kan starte når de vil og avslutte til en av eksamensperiodene vår eller høst. Tabell 8 viser deltakerantall inneværende skoleår.

Lokasjon	Studieforberedende/ fellesfag	Yrkesfag	Privatist	Sum
Hadse/ Stokmarknes	31	38	5	74
Sortland	15	10	5	30
Andøy	2	8	3	13
Sum	48	56	13	117

Tabell 8 Deltakere i voksenopplæring Nettskolen i Nordland

Når det gjelder fagskoletilbudet i regionen, er det som følger:

Tilbud	Studie(-samlings)sted	Ant. stud.p.	Periode
Elkraft	Melbu	120	2018-20
Elkraft	Melbu	120	2019-20
Elkraft	Melbu	120	2020-22
Teknisk medieproduksjon	Melbu	120	2020-22

Tabell 9 Fagskoletilbud i Vesterålen

Tabell 10 gir oversikt over tilbudsstrukturen i 2020-2021 i videregående skole:

	Andøy	Hadsel	Sortland
Studieforberedende			
Idrettsfag Vg1, Vg2 og Vg3			x
Musikk, dans og drama Vg1, Vg2 og Vg3			x
Studiespesialisering Vg1, Vg2 og Vg3	x	x	x
Påbygging generell studiekompetanse Vg3 og Vg4			x
Yrkesfag			
Bygg- og anleggsteknikk Vg1		x	
Byggteknikk Vg2		x	
Klima-, energi- og miljøteknikk Vg2		x*	
Design og håndverk Vg1 - utgående			
Medieproduksjon Vg2		x	
Frisør Vg2		x	
Elektrofag Vg1	x	x	
Automatisering Vg2		x	
El-energi Vg2		x	
Romteknologi LL Vg3	x		
Helse- og oppvekstfag Vg1	x	x	x (∅)
Barne- og ungdomsarbeiderfag Vg2		x	
Helsearbeiderfaget Vg2		x	
Helseservicefag Vg2		x	
Helsesekretær Vg3		x*	
Naturbruk Vg1			x
Akvakultur Vg2			x
Fiske og fangst Vg2			x (∅)
Landbruk og gartneri Vg2			x
Landbruk Vg3			x
Service og samferdsel - utgående			
IKT-servicefag Vg2			x
Salg, service og sikkerhet Vg2			x
Transport og logistikk Vg2		x	
Informasjonsteknologi og medieproduksjon Vg1 - ny		x	
Salg, service og reiseliv Vg1 - ny			x
Teknikk og industriell produksjon Vg1		x	
Kjøretøy Vg2		x	

Tabell 10 Vedtatt tilbudsstruktur 2020–2021 (Kilde: Ft-sak 210-2019 Endringer i tilbudsstrukturen for videregående opplæring i Nordland for skoleåret 2020–2021)

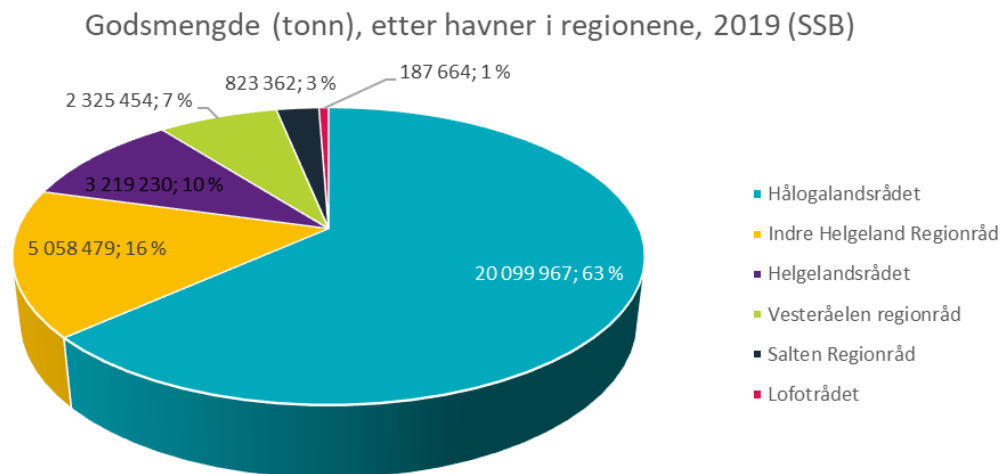
2.5. Samferdsel

Figur 29 Bærekraftsmål relatert til samferdsel

2.5.1. Havner og kaianlegg

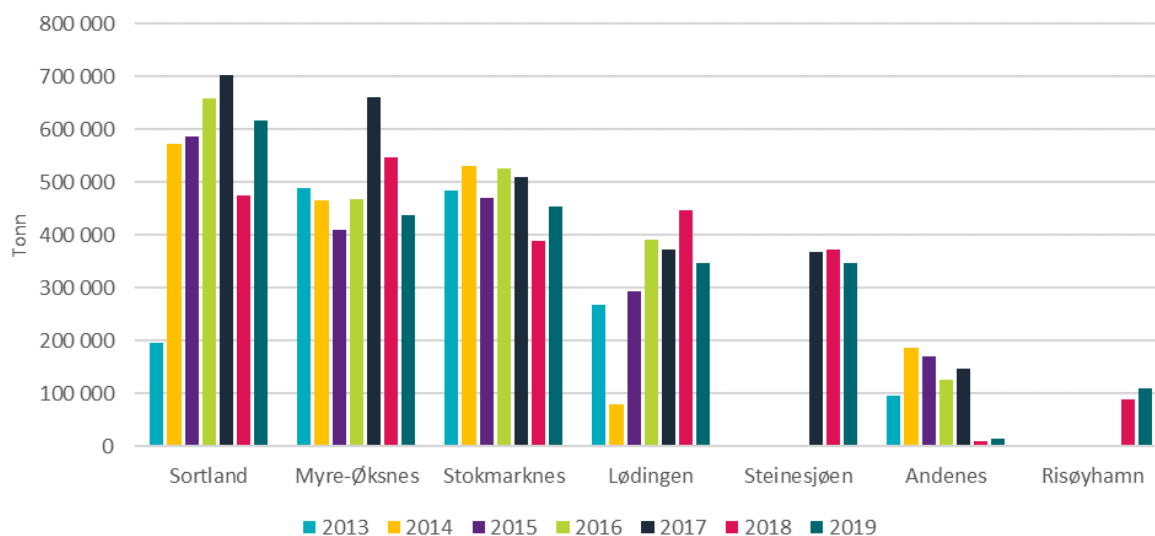
Det blir transportert store mengder gods fra havnene i Nordland. I 2019 ble det registrert en total godsmengde på 31,7 millioner tonn. De største volumene går over et fåtall større havner. Figur 30 viser en oversikt over transporterte godsmengder, både inngående og utgående tonn, ved havner i regionene i Nordland.

Figur 30 Godsmengde (tonn) i regionene i Nordland 2019 (SSB)

Godsmengde (tonn), etter havner i regionen (SSB)

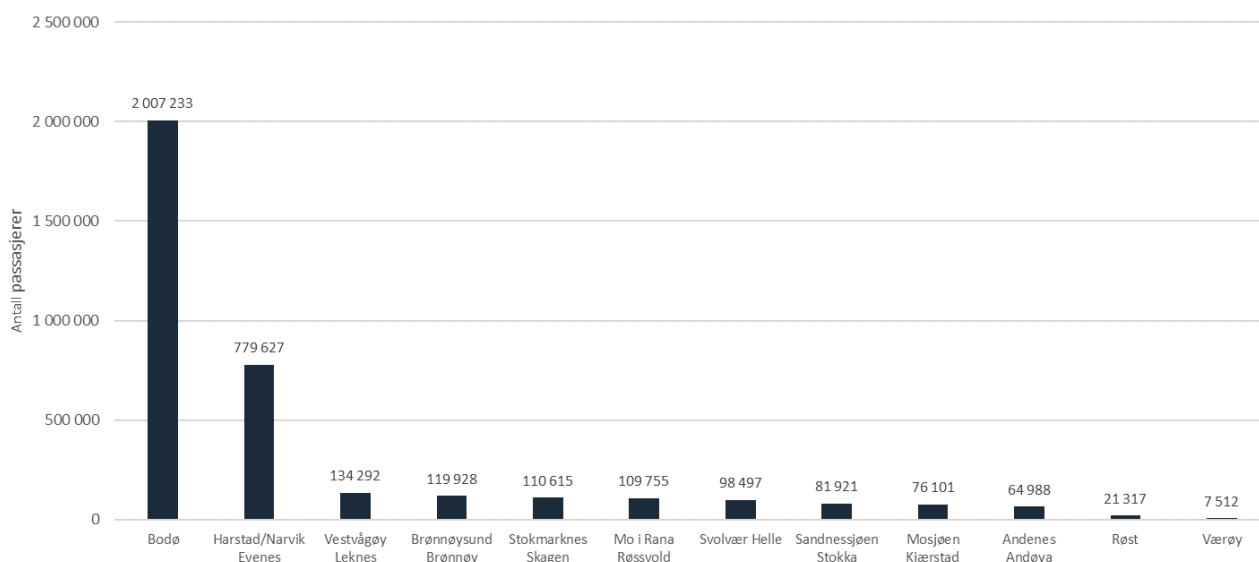
Figur 31 Totale tonn over kai i Vesterålen.

Mengde gods via container med båt har fått betydelig økt omfang på Stokmarknes og Sortland de siste to årene, og det forventes videre vekst.

2.5.2. Flypassasjerer

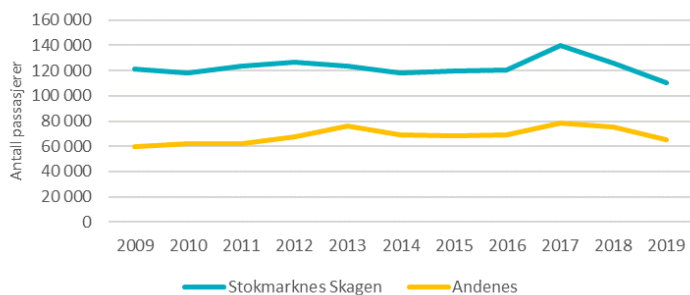
Totale passasjerer i Nordland 2019 var i overkant av 3,6 millioner.

Antall passasjerer i regelbunden og ikke regelbunden trafikk 2019 (SSB)

Figur 32 Totalt passasjerer ved avgang og ankomst, innenlandske og utenlandske flygninger, regelbunden og ikke regelbunden trafikk 2019 (SSB)

Antall passasjerer i regelbunden og ikke regelbunden trafikk i Vesterålen i 2009 - 2019 (SSB)

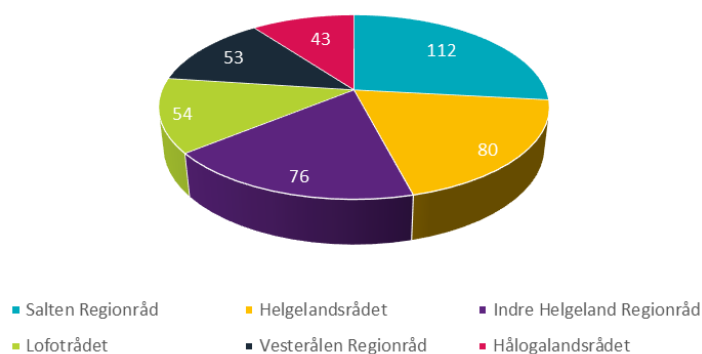

Figur 33 Endring 2009 – 2019 passasjerer ved avgang og ankomst, innenlandske og utenlandske flygninger, regelbunden og ikke regelbunden trafikk 2019 (SSB)

2.5.3. Trafikkulykker

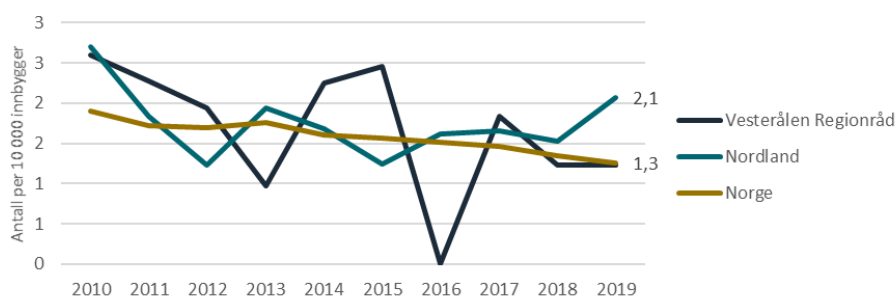
I årene 2010-2019 var det 417 personer som ble hardt skadd eller drept i trafikkulykker i Nordland. Figur 34 viser antall per region.

Antall drepte og hardt skadde i trafikken i Nordland 2010 - 2019 (SSB)

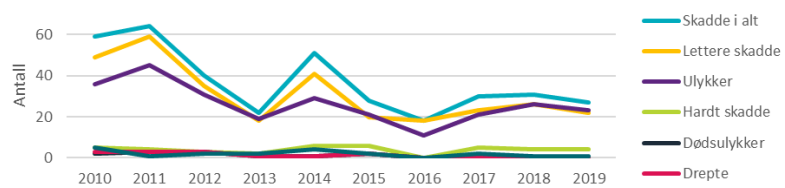
Figur 34 Antall drepte og hardt skadde i trafikken i Nordland i perioden 2010 – 2019 (SSB)

Hardt skadde og drept i trafikkulykker per 10 000 innbygger

Figur 35 Drepte og hardt skadde i trafikkulykker per 10 000 innbygger (SSB)

Antall personer skadd eller drept i veitrafikkulykker i Vesterålen (SSB)

Figur 36 Antall skadde personer i veitrafikkulykker – Vesterålen (SSB)

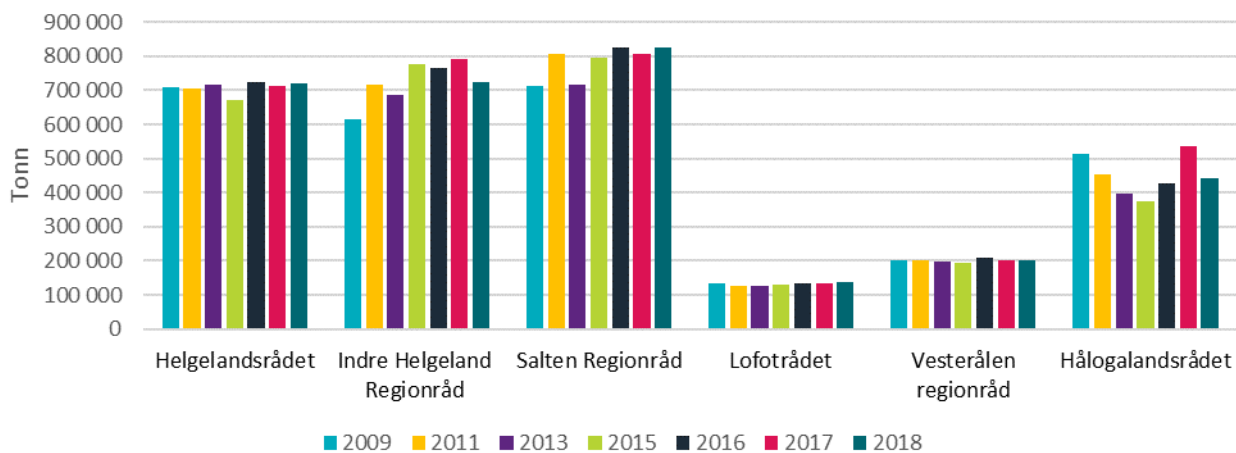
2.6. Klima, miljø og planlegging

Figur 37 Bærekraftsmål relatert til klima, miljø og planlegging

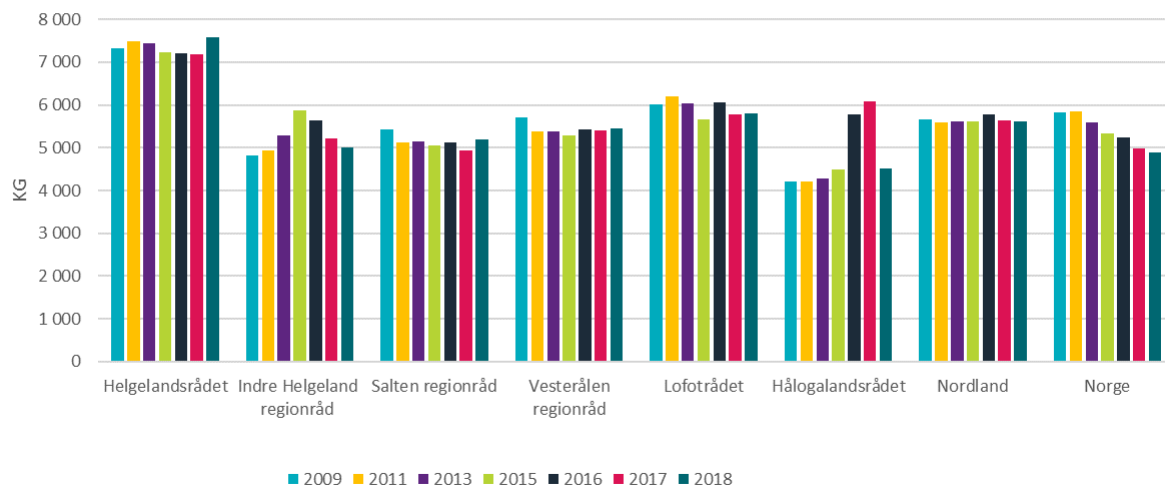
2.6.1. Klimautslipp

Utslipp per region i Nordland - tonn CO2 ekvivalenter (Miljødirektoratet/KPB)

Figur 38 Utslipp per region i Nordland – KG CO2 ekvivalenter per innbygger (Miljødirektoratet/KPB)

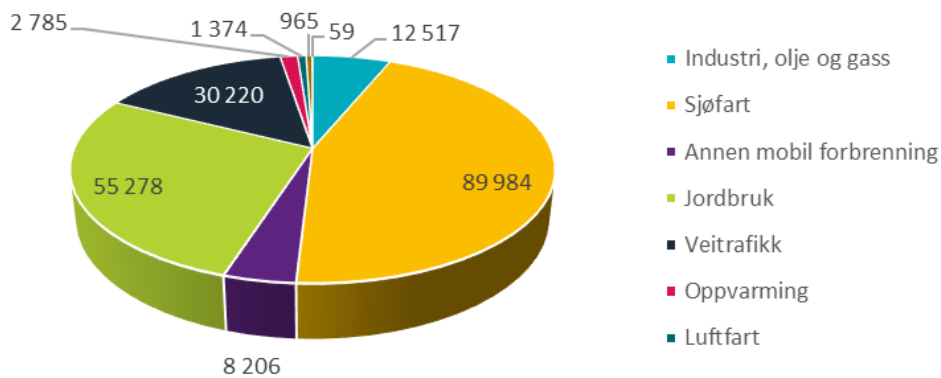
Utslipp per region i Nordland - KG CO2 ekvivalenter per innbygger uten industri/olje/gass (Miljødirektoratet/KPB)

Figur 39 Utslipp av klimagasser KG CO2 ekvivalenter per innbygger uten industri/olje/Gass (Miljødirektoratet/KPB)

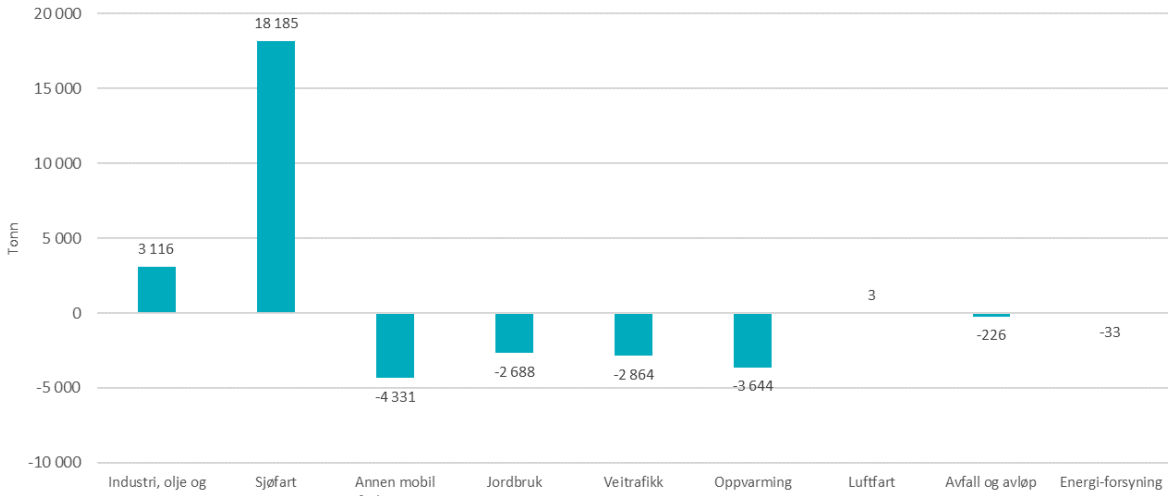
Figuren viser KG utslipp per innbygger i regionene sammenlignet med Nordland og Norge

Klimautslipp per sektor. 2018.
Vesterålen. (Miljødirektoratet)
å

Figur 40 Klimautslipp per sektor. 2018. Vesterålen. (Miljødirektoratet)

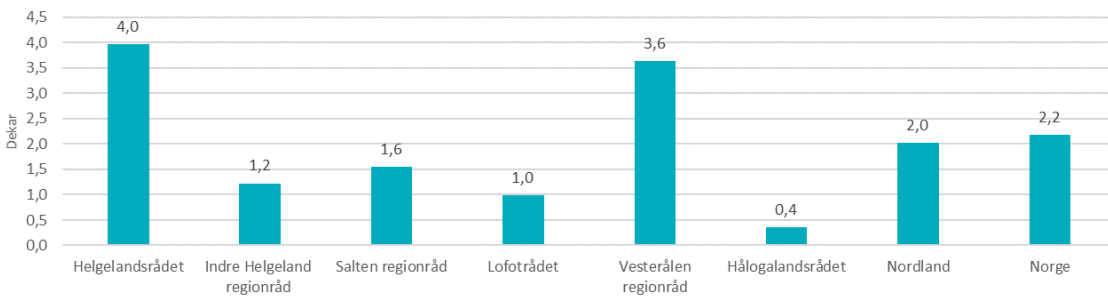
Endring 2015 - 2018. Tonn utslipp CO2 ekvivalenter fordelt på sektor i Vesterålen
(Miljødirektoratet/KPB)

Figur 41 Endring 2015 - 2018. Tonn utslipp CO2 ekvivalenter fordelt på sektor i Vesterålen (Miljødirektoratet/KPB)

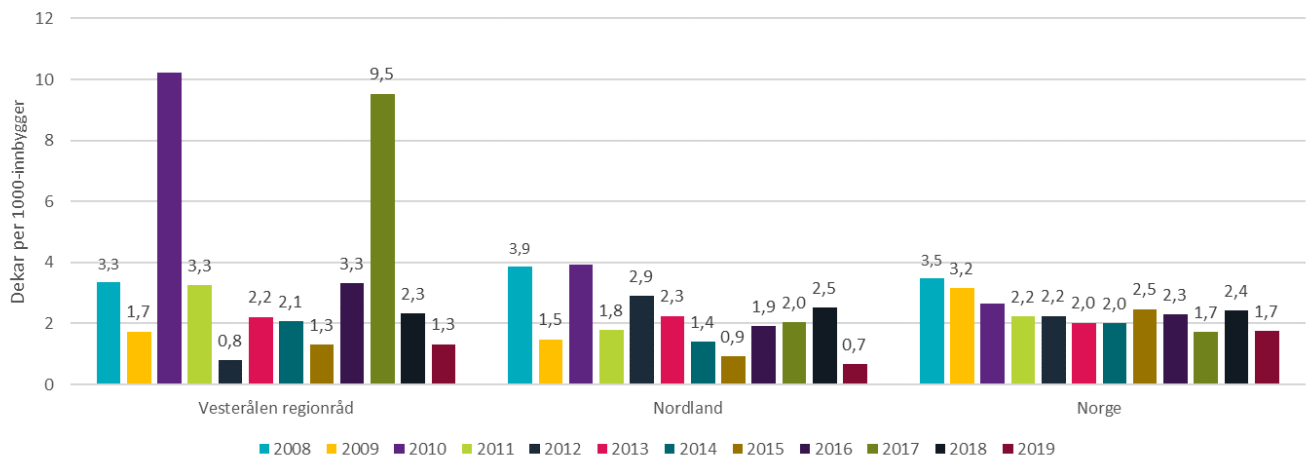
2.6.2. Omdisponering av areal

Gjennomsnittlig omdisponert dyrka og dyrkbar jord i perioden 2010 - 2019 per
gjennomsnitt 1000 innbygger i regionene (SSB)

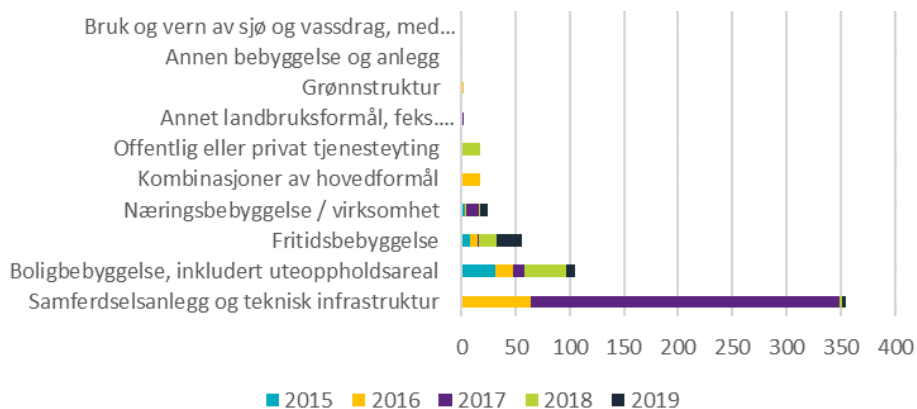
Figur 42 Gjennomsnittlig omdisponert dyrka og dyrkbar jord i perioden 2010-2019 per 1000 innbygger i Nordland (SSB)

Omdisponering av dyrka jord og dyrkbar jord. Dekar per 1000-innbygger (SSB)

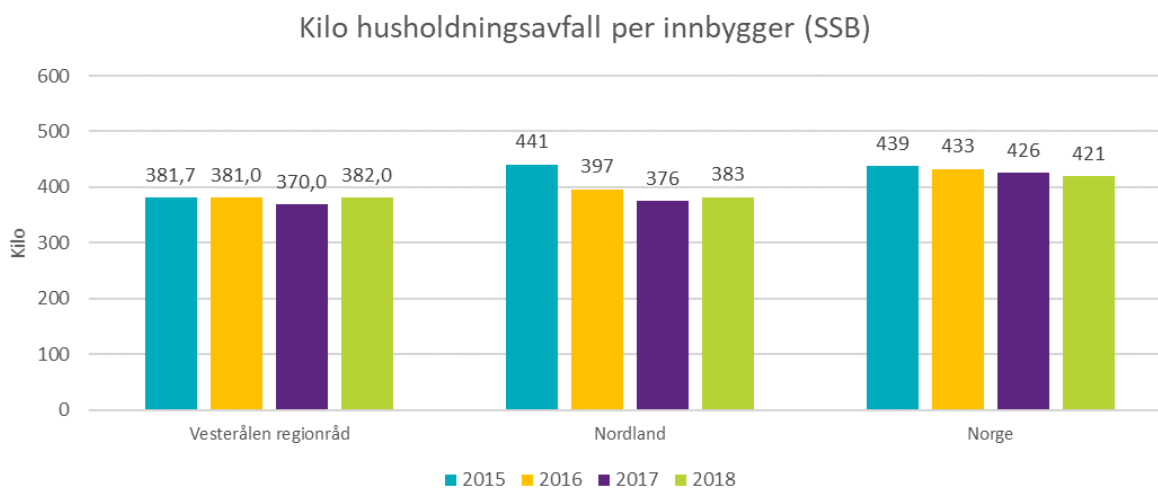
Figur 43 Omdisponering av dyrka- og dyrkbar jord. Dekar per 1000-innbygger

Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord 2015-2019 Vesterålen Regionråd (SSB)

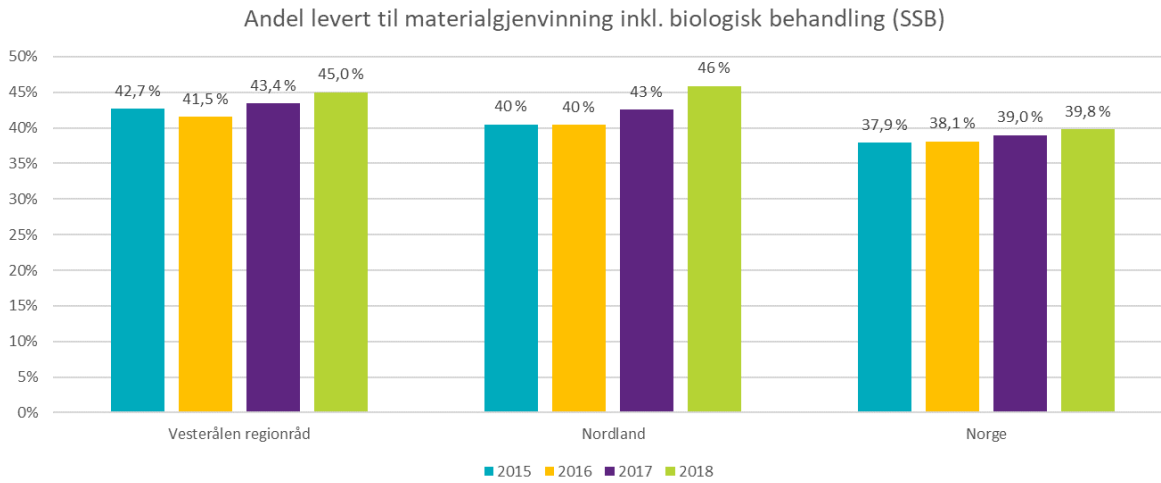
Figur 44 Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord i Vesterålen 2015-2019 (SSB)

2.6.3. Husholdningsavfall

Figur 45 Kilo husholdningsavfall per innbygger (SSB)

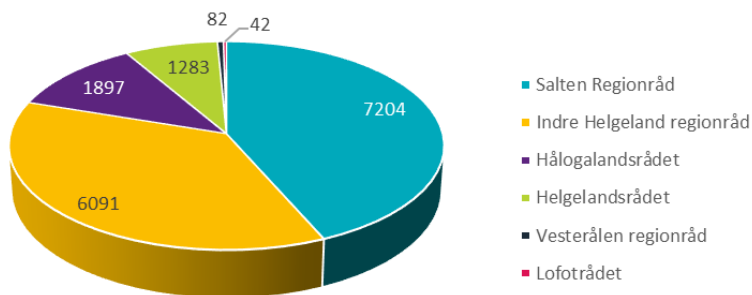
Vi leverer stadig mer husholdningsavfall til gjenvinning. ...

Figur 46 Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (SSB)

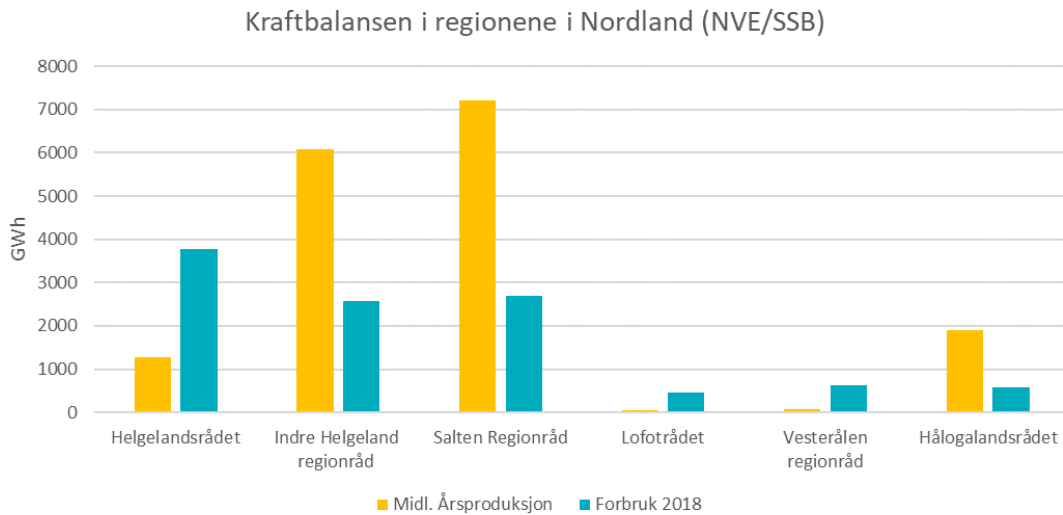
2.6.4. Energi

Midl. årsproduksjon elektrisk kraft Nordland. GWh (NVE)

Figur 47 Midl. årsproduksjon elektrisk kraft Nordland. GWh (NVE)

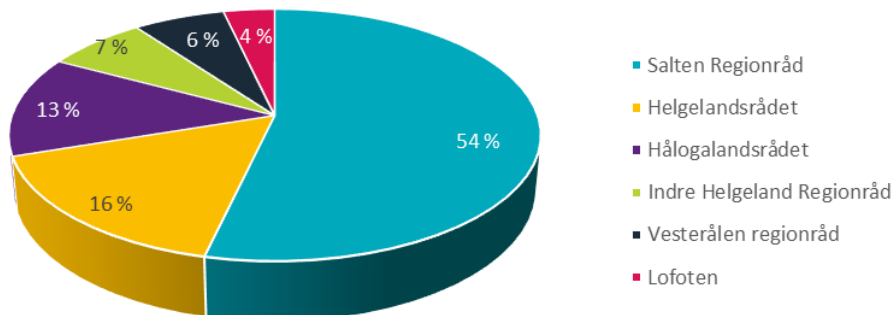

Figur 48 Kraftbalansen i Nordland (NVE/SSB)

Figuren viser forskjellen mellom produksjon og forbruk av elektrisitet i Nordland.

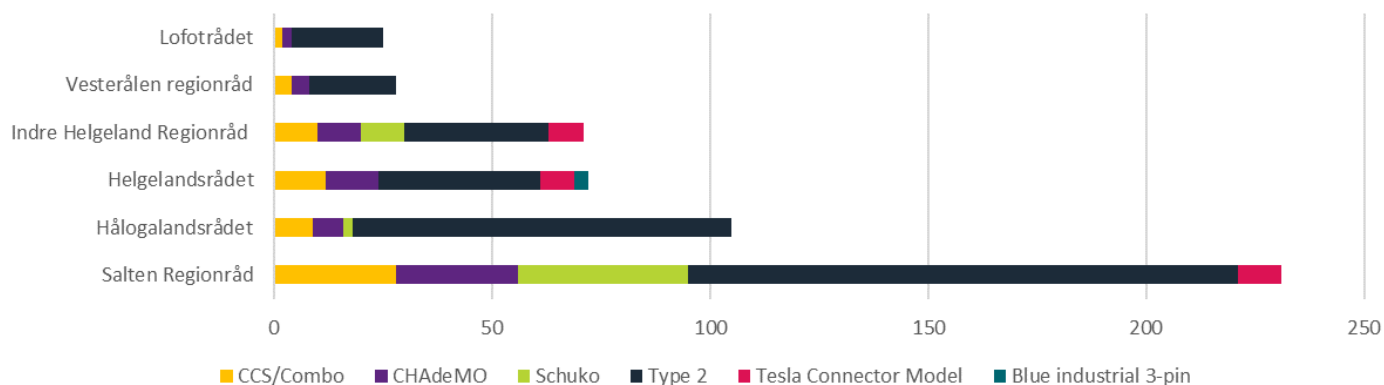
2.6.5. EL-biler og ladestasjoner

Andel elbiler i regionene i Nordland, 2019 (SSB)

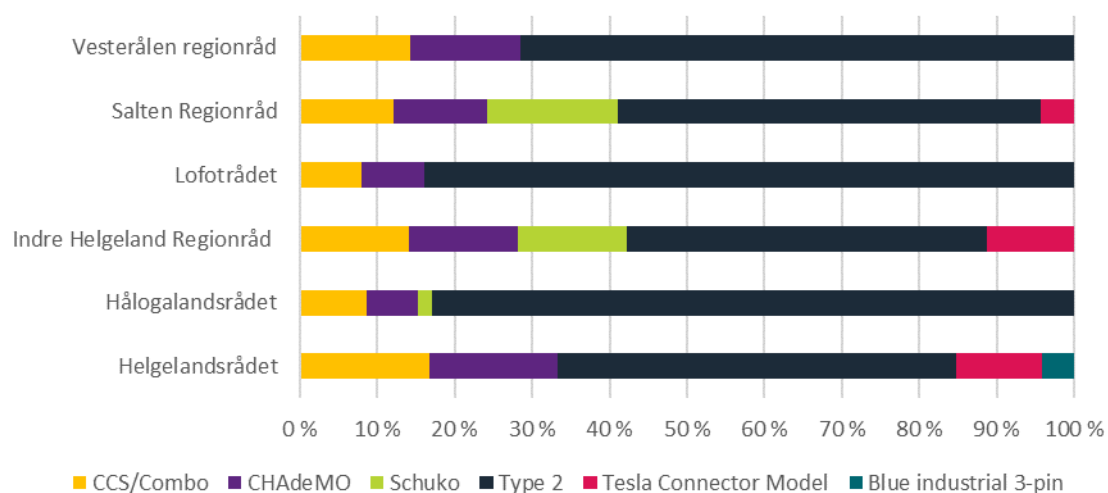
Figur 49 Andel elbiler i regionene i Nordland 2019 (SSB)

Offentlig tilgjengelige ladepunkter i Nordland, 2020 (nobil)

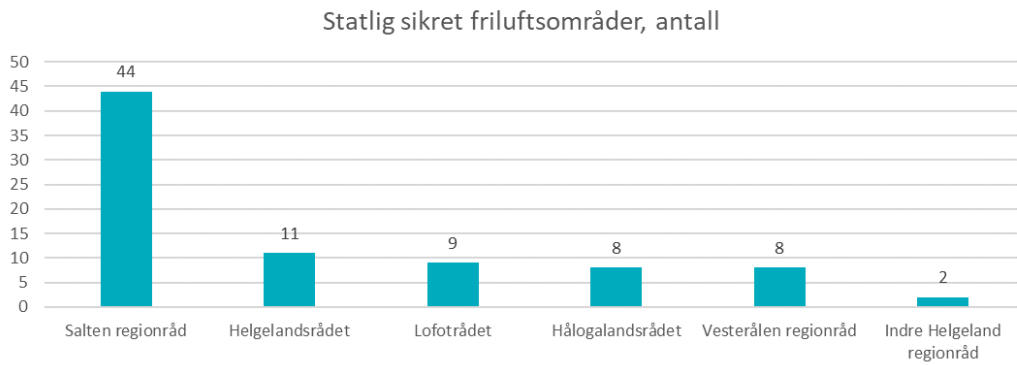
Figur 50 Offentlig tilgjengelige ladepunkter i Nordland 2020 (nobil)

Offentlig tilgjengelig ladepunkter i Nordland, 2019. Andel av ladepunktene (nobil)

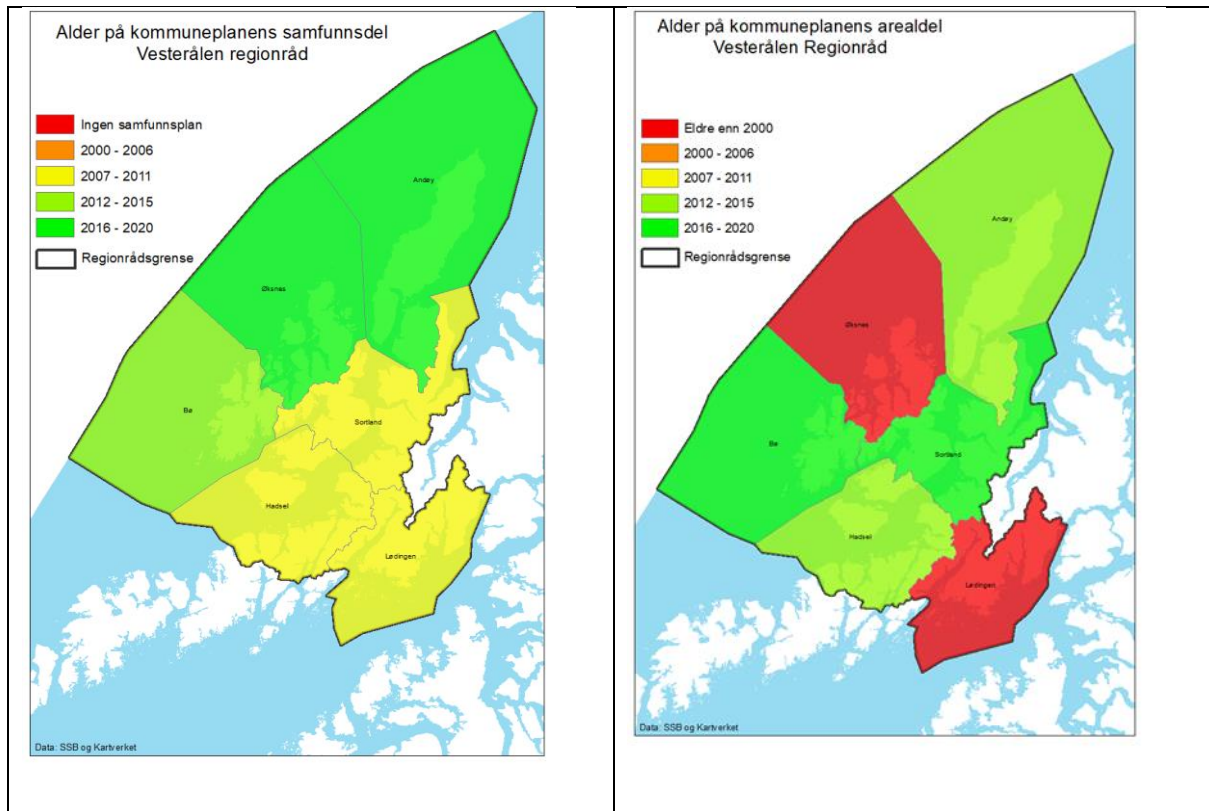
Figur 51 Andel ladepunkter elbil i regionene i Nordland

2.6.6. Statlig sikret friluftsområder

Figur 52 Statlig sikret friluftsområder

2.6.7. Planstatus

Figur 53 viser planstatus i kommunene på samfunnsdel og arealdel.

2.7. Tannhelse

Tannhelsen (målt ved indikatorårskull) i Vesterålen er litt dårligere enn gjennomsnittet for Nordland. Tannhelsen i Nordland er litt bedre enn gjennomsnittet for landet. Tabellen viser andel uten hull.

Tannhelseresultater hos indikatorkull			
Kommune	5 år	12 år	18 år
Andøy	87,0 %	70,0 %	42,3 %
Bø	84,6 %	66,7 %	35,3 %
Hadsel	73,8 %	63,1 %	24,7 %
Lødingen	66,7 %	55,0 %	6,3 %
Sortland	90,5 %	53,2 %	21,4 %
Øksnes	80,4 %	60,0 %	17,8 %
Vesterålen	78,5 %	59,8 %	20,7 %
Nordland	84,5 %	64,7 %	27,9 %

Tabell 8 Tannhelseindikatorer for indikatorkull

Nordland fylkeskommune er i prosess med alle kommuner i regionen for å inngå avtaler om å tilrettelegge for samarbeid og samhandling til beste for brukerne som mottar hjelp etter tannhelsetjenesteloven.

---

3. DEL 2 - KORT BESKRIVELSE AV REGIONEN

3.1. Nærings- og kompetansemiljø

Vesterålen er en stor fiskeriregion i Nordland. Flere virksomheter driver konvensjonell produksjon som filetproduksjon, tørking og salting. Øksnes er den kommunen i hele fylket hvor det landes mest fisk. I tillegg til en stor kystflåte er det et ringnot/tråler-miljø i aksen Sortland/Lødingen. Lødingen har også et anlegg for mottak og foredling av pelagiske fiskearter. Innen akvakultur er det flere viktige miljøer. Vesterålen har mange aktører innen havbruk i alle kommunene, som i tillegg til primærproduksjonen arbeider med ulike konsepter for framtidens havbruksnæring. Regionen har også to store fiskefôrprodusenter, Skretting i Hadsel og Biomar i Øksnes. Vesterålen har et sterkt fagmiljø for utvikling og produksjon av biprodukter og restråstoff fra fisk. Produksjonsbedrifter er etablert i flere kommuner. Vesteraalens på Sortland er det eldste og største miljøet. Vitux på Andenes produserer ulike kosttilskudd basert på egenutviklet teknologi.

Detaljhandelen sysselsetter flest i privat sektor med i underkant av 9 % av de sysselsatte. Her dominerer Sortland med nesten halvparten av de sysselsatte. Vesterålen er dermed den eneste regionen i Nordland hvor bygg og anlegg ikke er den dominerende næringen for sysselsetting i privat sektor. I Vesterålen arbeider 8,9 % av de sysselsatte innen bygg og anlegg.

Vesterålen den eneste regionen i Nordland hvor det så langt ikke er etablert større hotellkjeder. Her er mindre lokaleide aktører som retter seg mot ferie- fritidsmarkedet og til en viss grad forretningsreisende. Overnatting og servering sysselsetter 2 % av de sysselsatte i Vesterålen. I tillegg sysselsetter reiselivet mange i andre sektorer som transport og personlig tjenesteyting.

Sysselsettingen i offentlig sektor er 37 %. Dette er litt over gjennomsnittet for regionene i Nordland. Dette skyldes blant annet mange store statlige virksomheter som Nordlandssykehuset HF, Mattilsyn Nord, Kystvakta, Nord Universitet, Andøya Space Center og forsvaret.

Nord Universitet har et studiested på Stokmarknes som tilbyr samlingsbasert mastergrad for lærerutdanning, deltidsstudier for bachelor i sykepleie og årsstudium i personalledelse og kompetanseutvikling.

Andøya Space Center er et nasjonalt kompetansemiljø som skyter opp sonderaketter og forskningsballonger. Andøya Space Center har tre datterselskap. Narom er et nasjonalt senter for romrelatert opplæring på alle utdanningsnivå, Andøya testcenter har ansvaret for infrastrukturen og Andøya Spaceport arbeider for å få etablert en europeisk oppskytingsbase for små satellitter. Andøya Space Center har også ansvaret for driften av Alomar – et observatorium som for den arktiske atmosfæren med deltakelse fra Norge, Tyskland, Storbritannia, Frankrike, USA og Canada. Til sammen 100 medarbeidere er tilknyttet Andøya Space Center. Andøya er også omstillingskommune med et omstillingselskap, Samskap, som sysselsetter 7 medarbeider.

Innovasjonsselskapet Egga Utvikling AS sysselsetter 20 medarbeidere med kontor på Andenes, Myre, Sortland og Stokmarknes. I tillegg til å være en utviklingsaktør for kysten er Egga utvikling prosjektleder for to bedriftsklynger i Innovasjon Norge sitt klyngeprogram. Arena Torsk har deltakere fra hele verdikjeden og har som mål å gjøre fersk torsk tilgjengelig for bearbeiding og salg hele året. Arena Marine Recycling Cluster har som mål å bidra til kartlegging, analyser, opprydding og bearbeiding av marint avfall. Egga utvikling er også operatør for SIVA sitt næringshageprogram og tilbyr tjenester innen forretningsutvikling.

3.2. Utdanning

Det er en klar og entydig sammenheng mellom elevers skoler resultat i ungdomsskolen og sannsynlighet for å gjennomføre videregående opplæring. Svake faglige prestasjoner i grunnskolen er den viktigste enkeltforklaringen på manglende gjennomføring og frafall. Vesterålen er en av tre regioner i Nordland som har

---

grunnskolepoeng over nasjonalt snitt. Bø kommune har hatt varierende resultat de siste åra, og kullet som gikk ut av ungdomsskolen våren 2019 var av de svakere.

Det er mye å tjene på å løfte kommuner med svake resultat, det vil føre til at flere ungdommer klarer å fullføre det planlagte videregående opplæringsløpet, enten det er yrkesfag eller et studieforbereidende løp. Gjennomføring i videregående er viktig for å skaffe kommuner og regioner kvalifisert etterspurt arbeidskraft. Ikke minst er det av avgjørende betydning for hver enkelt ungdom som har mye bedre forutsetninger for å skaffe seg varig tilknytning til arbeidslivet og dermed bedre økonomi og levestandard.

Fullført og bestått videregående opplæring måles fem år etter at et ungdomskull starter i videregående. Gjennomføring defineres som å fullføre og bestå alle trinn i videregående opplæringsløp. Vesterålen har, som de fleste regionene, hatt vesentlig bedring i gjennomføringsandelen i siste femårsperiode. Det har imidlertid vært noe svingninger. Gjennomføringsandelen i regionen ligger om lag fem prosentpoeng etter fylkessnittet og ti prosent bak nasjonalt snitt. Men Vesterålen har tatt noe innpå fylkes- og landssnittet i siste femårsperiode. Gjennomføringsandelen i Vesterålen er noe svakere enn andre kommunegrupper i fylket, noe som tilsier at det er realistiske muligheter for å øke andelen som gjennomfører. Særlig tatt i betraktning at Vesterålen har gode resultat fra grunnskolen.

En av de viktigste årsakene til frafall i videregående opplæring er at ikke alle yrkesfagelever får lærekontrakt etter at de har fullført skoledelen av utdanningen med Vg2 i skolen. Kommunene er her viktige arbeidsgivere med særskilt stort behov for fagarbeidere til helsesektoren og for barne- og ungdomsarbeidere til barnehager, grunnskolen og SFO. Men kommuner kan ta inn mange andre typer lærlinger, også, slik som institusjonskokk, IKT-servicefag, bygg-drifere, anleggsgartnere, feiere, kontor og administrasjon med flere. For å øke antall læreplasser i Nordland ble Samfunnskontrakt – Nordland for flere læreplasser 2020–2023 underskrevet av seks parter. KS er en av partene som underskrev avtalen. KS i Nordland forplikta seg særskilt til å være pådriver slik at alle kommuner i Nordland tar inn to lærlinger per 1000 innbyggere i tråd med KS landstingsvedtak. Vesterålen er en av de tre regionene som ikke har innfridd målsettingen. Hadsel og Sortland var de to eneste kommunene som hadde mer enn én kommunal lærling ved opptelling i november 2019. Kommunene er store kvinnearbeidsplasser slik at det ikke er overaskende eller unaturlig at flertallet av de kommunale lærlingene er jenter og kvinner, det er flest lærlinger som tar helsearbeiderfag og barne- og ungdomsarbeiderfag. En ny ambisjon kunne være å tilby lærekontrakt til flere av kommunens gutter og at en kunne ta inn flere lærlinger i tekniske fag og byggfag og flere andre fag der kommunen ikke har hatt tradisjon for å ta inn lærlinger.

Vesterålen, sammen med Lofoten, særmerker seg ved at fiske og fangst er et stort lærefag. Vi finner også mange yrkessjåførlærlinger i regionen, noe som er naturlig fordi dette faget undervises ved Hadsel videregående skole. De to lærefagene fra helse- og oppvekstfag, helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget, er store i alle regioner sammen med elektrikerfaget og tømmerfaget. Dette er etterspurte kompetanser generelt. Det er for øyeblikket ingen kontrakter til ungdomsrettslærlinger i reiselivsfag i regionen, kun åtte med ungdomsrett er lærlinger i fag fra restaurant- og matfag. Dette på tross av at regionen satser en del på turisme. Hadsel er eneste skole i fylket som tilbyr Vg1 og Vg2 medieproduksjon, men det er kun én enslig lærling i mediegrafikerfaget.

De tre videregående skolene i regionen, Andøy, Hadsel og Sortland videregående skoler, har en bred vifte av opplæringstilbud sett under ett. Dette begrenser antall ungdommer som må reise ut av regionen for å få den utdanningen de ønsker, i alle fall første året. Det betyr også at næringslivet og det offentlige i regionen kan rekruttere ungdommer inn arbeidslivet der det er behov for deres kompetanse.

Den nasjonalt vedtatte strukturen i yrkesfag er i endring og nye utdanningsprogram blir innført på Vg1 fra og med skoleåret 2020–2021. Tilsvarende endringer vil komme på yrkesfag Vg2 skoleåret 2021–2022. Parallelt fases det inn nye læreplaner i alle fag, både i videregående og i grunnskolen. Også på fylkesnivå skjer det en viktig til å legge en plan for neste fireårsperiode. Dette vil gi skolene større forutsigbarhet. Tilbudsstrukturen for perioden 2021–

2025 vil bli presentert tidlig høst 2020 og det legges opp til en åpen prosess der regionene vil være en særdeles viktige innspillsaktører i høringsprosessen. Fireårsplanen skal vedtas av fylkestinget i desember.

Videregående opplæring for voksne ivaretas i stor grad av tilbud gjennom Nettskolen i Nordland. Nettskolen har kontinuerlig inntak til de fleste tilbudene, noe som betyr at voksne kan starte når de vil og avslutte til en av eksamensperiodene vår eller høst. Voksne følger andre bestemmelser i opplæringsloven, noe som gjør at utdanningen kan være mer fleksibel (tid, sted og progresjon) og tilpasset den voksnes behov. I tillegg søker den voksne på en sluttkompetanse, i motsetning til ungdom som starter bredt (Vg1) og deretter peiler seg inn på en sluttkompetanse.

Inneværende skoleår har hatt relativ høy aktivitet, noe som gjenspeiler seg i deltakerantallet for regionen. Deltakerne fordeler seg jevnt innen fagporteføljen til Nettskolen i Nordland. Sortland videregående skole, avdeling Kleiva, bistår nettskolen i den nasjonale modellen for voksenagronomutdanning. Utdanningen er nett- og samlingsbasert, der Kleiva forestår samlingene. Videre har nettskolen helsesekretærutdanning, der samlingene foregår ved Hadsel videregående skole.

Karrieresentrene er en viktig samarbeidsaktør når det gjelder videregående opplæring for voksne. I 2016 ble studieverksted og karrieresentrene slått sammen, og fra 1. november 2020 er det gjort ytterligere omorganisering. Karrieresentrene bidrar med veiledning av søkere til videregående opplæring for voksne samt bestilling av realkompetansevurdering. I tillegg arrangerer karrieresentrene blant annet eksamensforberedende kurs for praksiskandidater og andre kurs i samarbeid med lokalt næringsliv. Videre har karrieresentrene et ansvar for rådgivning og praksiskurs innen videregående opplæring for grunnskoleelevene i tilknyttede kommuner.

Det gjennomføres et nasjonalt forsøk innen modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne. Forsøket gjennomføres i to faser, og det gis opplæring innen følgende sluttkompetanser: salgsfaget, renholds-faget, fiske- og fangst, kokk/institusjonskokk, helsefagarbeider, betongarbeider, maler, rørlegger og bygg-innredning. Videre er det satt i gang et forsøk med forberedende voksenopplæring (FVO), der blant annet Hadsel og Andøy kommune deltar. Forsøket omfatter en modulisert opplæring av voksne på nivå under videregående opplæring. Til slutt kan det nevnes at det er søkt midler om et kombinasjonsforsøk, der målgruppen er deltakere i FVO som har en målsetning om å fullføre FVO og fag- og yrkesopplæring. Her skal Hadsel og Andøy kommune også delta.

Nordland fagskole er organisert med 5 fagavdelinger. Avdeling for Elektro er lokalisert på Melbu. Vår avdeling Helse, sosial og oppvekst flytter sine tilbud fra år til år mellom ulike kommuner og regioner. Det har ikke vært fagskoletilbud innen helse, sosial og oppvekst i Vesterålen de seneste to årene. Det forventes oppstart av fagskoletilbud innen Teknisk medieproduksjon fra høsten 2020.

3.3. Samferdsel

Sortland er navet i busstrafikken i Vesterålen med over 60 avganger pr. døgn fra bussterminalen. Flere daglige avganger til Hadsel, Bø, Øksnes, Lødingen og Andøy. Det går to daglige regionbussavganger til og fra Bodø, Lofoten, Harstad og Narvik. Øvrig busstilbud består i et visst tilbud til mindre tettsteder og lovpålagt skoleskyss. Det er en relativt stor andel kommunekryssende skole- og jobbpendlere mellom Hadsel og Sortland. Ferje over indre Vestfjord fra Lødingen til Bognes og mellom Fiskebøl og Melbu. Det går to lokale båtruter i Øksnes og Hadsel, hvor sistnevnte også er bilførende.

Det er 724 km fylkesveger og 54 km statlig vegnett i Vesterålen. E10 riksgrensen (Bjørnfjell) – Å er vegforbindelsen mellom Lofoten via E6 til Sverige og Ofotbanen i Narvik. Vesterålen er tilknyttet E10 via rv. 85 Gullsfjordbotn – Sortland. Andre tilknytninger til E10 er rv. 85 fra Kåringen til Lødingen ferjeleie og rv. 83 til Harstad. Godstransporten langs vegene foregår i hovedsak langs Rv. 85, E10, fv. 82 og fv. 821 og fv. 820.

I Vesterålen var det 101 trafikkulykker i perioden 2014-2018. Det var fire drepte, 21 hardt skadde og 125 lettere skadde. To omkom på fv. 82 og to omkom på fv. 820. Pr. 1000 innbygger var det 3,13 trafikkulykker og 0,77 ulykker med drept/alvorlig skadd. Tilsvarende tall for Nordland er hhv 3,73 og 0,77. Kan vi ta dette ut når det er tabeller i fakta?

Terminaler

Schenker har landterminal i Sortland og PostNord i Stokmarknes. Nor Lines International har sjøterminaler i Risøyhamn, Sortland og Stokmarknes. Det er fryseterminaler i Sortland, Myre, Andenes og Melbu.

3.4. Klima, miljø og planlegging

Statlig sikring

Regionen har 8 statlig sikrede friluftsområder. Disse ligger i kommunene: Andøy, Hadsel, Sortland og Øksnes.

Nordland fylkeskommune har gjennom regionreformen fått utvidet oppdrag når det kommer til forvaltning av disse områdene. Det er fremdeles kommunene og friluftsrådene som kan søke om sikring og som lokalt forvalter områdene. Fylkeskommunen godkjenner forvaltningsplanene og gir tilskudd til tiltak i tråd med disse. Intensjonene med slike områder er å sikre allmennheten tilgang til spesielt bynære rekreasjonsområder. Gjennom tilskuddsordningen for tilrettelegging kan kommunene søke om midler til opparbeiding av for eksempel parkering, toalett og universell utforming av områdene.

Vannområdekoordinatorer

Nordland fylkeskommune er vannregionmyndighet i Nordland vannregion. Det innebærer et regionalt ansvar for å implementere EUs vanddirektiv. Virkemidlet er regional plan. Til dette arbeidet har fylkeskommunen fått statlige midler siden 2010. De årlige bevilningene har variert gjennom årene, men alle midlene har vært brukt i spleiselag for å kunne ansatte lokale vannområdekoordinatorer i de 10 vannområdene i regionen. Det er i dag 5 stillinger i disse 10 områdene. Arbeidet har hele tiden vært forankret i regionrådene.

I tillegg til de statlige midlene har det vært bevilget skjønnsmidler fra fylkesmannen til de kommuner som har søkt. Det er fra 2019 ikke lengre mulig å utløse skjønnsmidler til arbeidet. Det er slike lokale koordinatorer i de fleste vannregioner i Norge. I de fleste andre regioner er disse stillingene finansiert i et spleiselag med kommunene. Dette må også på plass i Nordland dersom disse stillingene skal opprettholdes. Dersom disse ikke opprettholdes, vil kommunene selv måtte ta ansvar for å koordinere det lokale arbeidet og drive dette frem på tvers av kommunene i vannområdet.

Det er ikke fullstendig overlapp mellom vannområdene og regionrådene. Kommunene under Vesterålen regionråd hører i hovedsak vannområde Vesterålen. Det er Vestvågøy kommune som har dagens arbeidsgiveransvar for den ansatte vannområdekoordinatoren. Stillingen er et samarbeid mellom kommunene i vannområdene Lofoten og Vesterålen, og fylkeskommunen har utarbeidet samarbeidsavtale med vertskommune Vestvågøy og Bø.

3.5. Fylkeskommunal tilstedeværelse og tjenestetilbud

I tillegg til de videregående skolene i regionen, er det karrieresentre på Stokmarknes og Sortland og Opus-ressurs og kompetansesenter på Stokmarknes.

Sortland er vertskommune for sceneinstruktørordningen.

Nordland fylkeskommune drifter 6 allmenntannklinikker i regionen, en i hver kommune. Disse er lokalisert på Andenes, Lødingen, Myre, Sortland, Straume og Stokmarknes. Klinikkene har ansvaret for å utføre forebyggende tiltak, et regelmessig og oppsøkende tilbud til prioriterte grupper og tilbyr i tillegg behandling til voksne betalende pasienter i regionen. Klinikkene har ca. 12.300 pasienter, ca. 8.500 prioriterte pasienter som mottar gratis tannbehandling og 3.800 voksne betalende pasienter. Det er offentlig spesialistklinikk i kjeveortopedi på Sortland. Det er 44 ansatte (40,64 årsverk) i tannhelsetjenesten i regionen.

Nordland fylkeskommune er i prosess med alle kommuner i regionen for å inngå avtaler om å tilrettelegge for samarbeid og samhandling til beste for brukerne som mottar hjelp etter tannhelsetjenesteloven. Fylkeskommunens vegadministrasjon har kontorsted på Sortland og driftsassistanse vann har kontorsted på Andøy.

---

4. DEL 3 – FORELØPIG ANALYSE

4.1. Befolkning

Befolkningsutviklingen i hele Nordland er bekymringsfull med tanke på rekruttering til arbeidslivet og i forhold til videreføring av gode service- og tjenestetilbud som krever tilgang til en viss masse for å kunne opprettholdes. For Nordland har tilflytting fra utlandet vært stått for en stor del av befolkningsveksten de siste 5 årene og vært avgjørende for arbeidskrafttilgang i enkelte kommuner. Med nedgang i yngre årsklasser i landet som helhet, vil tilflytting og rekruttering fra utlandet være enda viktige for fremtidig befolkningsvekst.

Også aldersstrukturen i befolkningen, hvor økningen hovedsakelig er i de eldste aldersgrupper vil påvirke næringsliv og tjenestetilbudet fremover. Vesterålen har hatt ganske stabilt befolkningstall, men det er bare i årsklassene over 67 år at det har vært vekst. Utfordringen vil være størst for de befolkningsmessig minste kommunene. For å sikre alle tilgang til nødvendige tjenester, vil det fremover være enda viktigere å planlegge ut fra større bo- og arbeidsmarkedsregioner og interkommunalt samarbeid.

4.2. Næring og kompetanse

Vesterålen har store variasjoner knyttet til næringer, vekstkraft og drivere for utvikling. På lik linje med Lofoten er det sterke næringsmiljø, særlig knyttet til fiskerier. Næringslivet i regionen leverer samlet sett store verdier til samfunnet, men dette gir ikke de samme utslagene i antall arbeidsplasser. Regionen er også sterk innen romteknologi og internasjonale samarbeid. Her ligger det et betydelig potensial i både å få på plass leverandører og nye arbeidsplasser gjennom økt søkelys på å utnytte de kompetansmiljøene som finnes. Her ligger det eksempelvis et stort potensial i å videreutvikle de mulighetene som omstillingsprogrammet i Andøy har gitt regionen.

Vesterålen har også et stort potensial innen reiseliv. Det at regionen ikke har de store hotellkjedene i særlig grad representert, kan ses på som en utfordring, men også en mulighet. En har her mulighet til å videreutvikle reiselivet fullt og helt på de lokale aktørenes premisser, dette krever imidlertid et sterkt fokus både fra næringslivet og kommunene i regionen. Her kan en blant annet bygge videre på fagskolene.

Da regionen samlet har en sterk verdiskapning, er det samtidig også et potensial for å øke aktiviteten i de næringene som særlig ligger rundt fiskeri og havbruk. Her vil fortsatt fokus på økt bearbeidelse av råvarene og innovasjon knyttet til produktutvikling og produksjonsprosesser kunne bide med økt aktivitet og kunne gi nye arbeidsplasser.

Om regionen i samarbeid klarer å bruke eksisterende kompetansmiljø til å utvikle nye verdikjeder, varer og tjenester vil regionen samlet sett kunne komme styrket ut. Her er det viktig å sikre godt samarbeid mellom nærings- og offentlige aktører. For å lykkes med dette må tette samarbeidsrelasjoner videreutvikles.

Det er en utfordring om statlige offentlige etater omorganiserer og reduserer sin tilstedeværelse. I dette bildet er det viktig at regionen har en samlet strategi for å sikre at også det offentlige legger ledelse og koordineringsressurser til regionen. I dette ligger ikke bare antall arbeidsplasser, men også hvilke beslutninger de som har sitt daglige tilholdssted i regionen kan ta.

Samlet i Nordland det er et økende behov for å etablere nye arbeidsplasser som følge av generelle store omstillinger i samfunnet. Dette gjør at gründeres nyetableringer er viktig i årene som kommer. Sammenlignet med resten av landet, har Nordland et forbedringspotensial når det gjelder antall nyetableringer. Et viktig verktøy

---

for fremtidige gründere er etablereropplæring. I Nordland er det store variasjoner mellom hvilke modeller som brukes, hvilke aktører som tilbyr veiledningen, varighet, kostnadsstruktur og finansiering. Dette gjør at vi må arbeide for å få mer likeverdige tilbud i hele fylket. Det er derfor nødvendig å styrke samarbeidet mellom regionen og andre aktører for å jobbe mer likt for å få til et mer likeverdig tilbud.

4.3. Utdanning

De videregående skolene i Vesterålen har over de siste fire årene blitt dimensjonert og tilpasset til dagens tilbudsstruktur og elevtall. Den viktigste årsaken til tilpasningen er nedgangen i elevtall og regionalisering av tilbudsstrukturen. Det er nå i all hovedsak tatt de største grepene om tilpasning av tilbudsstrukturen. Framskrivningen av elevtallet de neste 10 år viser rimelig stabile 16 års-kull. Det betyr at dagens struktur vil holde seg godt, men den kan selvfølgelig tilpasses endringer og ønsker fra arbeidslivet. Det innebærer at dersom noe skal inn, så må noe ut.

Det er viktig å understreke at elevenes søking til videregående skole ikke er noe fylkestinget vedtar. Det bestemmer elevene selv. Vi har erfaring med store variasjoner fra år til år. Det er også viktig å skille på avviklingen av tilbud (nedleggelse) og ikke igangsetting av tilbud på grunn av lave søkertall fra år til år. I desember 2020 skal fylkestinget vedta en ny struktur for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune for de fire neste årene. Det vil innebære en mer forutsigbar fremtid for elevene og skolene. Her må regionrådene ha en klar mening om hva de mener fylkeskommunen skal prioritere.

I Vesterålen er det noen utfordringer. Mange kommuner leverer gode resultater når det gjelder grunnskolepoeng, mens andre ligger lavt. Det er viktig at kommunene har fokus på resultatoppnåelse for sine avgangselever. Dette vil øke sannsynligheten for økt gjennomføring av videregående skole.

Når det gjelder arbeidslivet bør kommunene ta et større ansvar for å ta inn lærlinger. Her er det store forskjeller kommunene imellom. Næringslivet etterspør lærlinger i flere fag enn det videregående skole klarer å utdanne. Regionrådet bør peke på næringer som de mener fylkeskommunen skal prioritere for sin region.

4.4. Samferdsel

Sortland er knutepunktet i regionen, med veg-tilknytninger og gode bussforbindelse, både internt i regionen og videre til andre regioner. Et nytt busstilbud fra Melbu til Sortland vil gjøre busspendling i regionen langt enklere enn i dag.

Standarden på vegnettet ivaretar ikke de store mengder næringstransport som skjer i og ut av regionen. Også Vesterålgata fremstår i dag som en hemsko både for næringsliv, samferdselstilbud og trafiksikkerheten, en utbedring av Vesterålgata vil ha positive ringvirkninger for hele regionen.

Det er to lufthavner i regionen. Når fylkeskommunen overtar ansvaret for de regionale flyrutene, er det et potensiale til å få mer helhetlig samferdselstilbud. Både på grunn av dette og på grunn av høye priser, må det arbeides for å få på plass FOT-ruter til og fra Stokmarknes.

Det er viktig å få utbedret de statlig fiskerihavnene i regionen. Denne infrastrukturen er avgjørende for en videreutvikling av fiskerinæringen. En langvarig uavklart situasjon rundt eierskapet av fiskerihavnene vil kunne føre til at næringen blir skadelidende.

Som eneste region i Nordland er samtlige kommuner i Vesterålen godkjente som trafikksikre kommuner. Selv om det over tid er en reduksjon i antallet drepte og alvorlig skadde i trafikken, har det i perioden 2010-19 vært fire omkomne i trafikken i regionen. For å jobbe videre mot visjonen om null drepte og hardt skadde i trafikken, er det viktig å forsterke trafikksikkerhetsarbeid mellom kommuner og Nfk, og at samtlige kommuner i regionen blir re-godkjent som trafikksikre kommuner.

4.5. Klima, miljø og planlegging

Det er store forskjeller mellom kommunene i regionen når det gjelder hvor mye ressurser man har til planlegging. Dette gjenspeiles til en viss grad i oversikten over alder på kommuneplaner: Noen har helt ferske planer, mens andre har planer fra 90-tallet. Det er derfor positivt at alle kommunene deltar i plan- og klimasamarbeid som støttes gjennom midler fra Miljødirektoratet.

I likhet med Lofoten er Vesterålen en av de mest utsatte i fylket når det gjelder havnivåstigning og stormflo. Det er derfor viktig at kommunenes planlegging tar hensyn til forventede klimaendringer. Den samfunnsøkonomiske gevinsten som kan oppnås gjennom god arealforvaltning og klimatilpasning er stor. Økt havtemperatur og havforsuring har betydning for sentrale næringer som fiske og havbruk, som er avhengig av økosystemet i havet. Det er viktig å få mer kunnskap om hvilke konsekvenser dette kan ha og evt. hvordan næringslivet kan tilpasse seg.

Det er nokså få statlig sikrede friluftsområder i regionen. Det er et stort potensial for etablering av slike områder.

Vesterålen ligger i likhet med Lofoten også lavt når det gjelder klimagassutslipp sammenlignet med andre regioner i fylket. Ser man på utslippene per innbygger uten industri, olje og gass, er det ganske likt med de andre regionene. De største utslippskildene er sjøfart, jordbruk og veitrafikk. Arbeidet i plan- og klimanettverket kan bidra til økt kunnskap om utslippene og tiltak som bidrar til utslippsreduksjoner i regionen.